משנה · אחרונים · עיקר תוספות יום טוב · סדר קדשים

עיקר תוספות יום טוב על משנה זבחים

משולם בן יואל כץ, רבי יום טוב ליפמן הלר הלוי

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

עיקר תוספות יום טוב על משנה זבחים

משולם בן יואל כץ, רבי יום טוב ליפמן הלר הלוי

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/עיקר-תוספות-יום-טוב-על-משנה-זבחים/
הקובץ נוצר ב־21 בנובמבר 2026 מגרסה v39-202611200317 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 5
משנה א 5
משנה ב 5
משנה ג 5
משנה ד 6
פרק ב 6
משנה א 6
משנה ב 7
משנה ג 7
משנה ד 7
משנה ה 7
פרק ג 8
משנה א 8
משנה ב 8
משנה ג 8
משנה ד 8
משנה ו 9
פרק ד 9
משנה ב 9
משנה ג 9
משנה ד 10
משנה ה 10
משנה ו 10
פרק ה 11
משנה א 11
משנה ב 11
משנה ג 11
משנה ד 12
משנה ה 12
משנה ו 12
משנה ז 12
משנה ח 13
פרק ו 13
משנה א 13
משנה ב 13
משנה ג 13
משנה ד 14
משנה ה 14
משנה ו 15
משנה ז 15
פרק ז 15
משנה א 15
משנה ב 15
משנה ג 15
משנה ד 16
משנה ה 16
משנה ו 16
פרק ח 17
משנה א 17
משנה ב 17
משנה ד 18
משנה ו 18
משנה ז 18
משנה ח 19
משנה ט 19
משנה י 19
משנה יא 19
משנה יב 19
פרק ט 19
משנה א 19
משנה ב 20
משנה ג 20

משנה ו 20
משנה ז 20
פרק י 21
משנה ב 21
משנה ג 21
משנה ד 22
משנה ו 22
משנה ז 22
משנה ח 22
פרק יא 23
משנה א 23
משנה ב 23
משנה ג 23
משנה ד 23
משנה ה 24
משנה ו 24
משנה ז 24
משנה ח 25
פרק יב 26
משנה א 26
משנה ב 26
משנה ג 27
משנה ד 27
משנה ה 27
משנה ו 27
פרק יג 28
משנה א 28
משנה ב 28
משנה ג 28
משנה ד 28
משנה ה 29
משנה ו 29
משנה ז 29
משנה ח 30
פרק יד 30
משנה א 30
משנה ב 30
משנה ג 31
משנה ה 31
משנה ו 31
משנה ז 32
משנה ח 32
משנה ט 32
משנה י 33

פרק א

משנה א

א **הַזְּבָחִים**. שֵׁם אֶחָד כּוֹלֵל כָּל הַקְּרָבָנוֹת הַקְּרֵבִים מִבַּעֲלֵי חַיִּים שֶׁנּוֹהֲגִים בּוֹ לְדוֹרוֹת כַּאֲשֶׁר צִוָּנוּ הַשֵּׁם. הָרַמְבַּ"ם. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ב **שֶׁנִּזְבְּחוּ**. עֲבוֹדָה קַמַּיְתָא נָקֵט, וְהוּא הַדִּין קַבָּלָה וְהוֹלָכָה וּזְרִיקָה כִּדְתָנֵי סֵיפָא. תּוֹסָפוֹת:

ג וְלֶאֱכֹל אֶת הַנֶּאֱכָלִים. רַשִּׁ"י:

ד וּלְשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם, שֶׁשָּׁחַט שֶׁלֹּא לִשְׁמָן אוֹ שֶׁלֹּא לְשֵׁם בְּעָלִים:

ה דְּיֵק לֵיהּ הָרַמְבַּ"ם מִדִּתְנַן לַבְּעָלִים:

ו בַּגְּמָרָא, וּמִשּׁוּם דְּלֵב בֵּית דִּין מַתְנָה עֲלֵיהֶן:

ז לָאו דְּמַשְׁמַע לֵיהּ מִּוּלְקַח. אֶלָּא מַיְתֵי לֵיהּ בַּגְּמָרָא מִּוְכֵּפֶר עָלָיו הַכֹּהֵן מֵחַטָּאתוֹ, שֶׁתְּהֵא כַּפָּרָה לְשֵׁם חַטָּאת:

ח הָכִי דָּרֵישׁ לֵיהּ, אֵין דָּבָר אַחֵר מְחַלֵּל אֶת קָדְשֵׁי בְנֵי יִשְׂרָאֵל. רַשִּׁ"י:

ט וּלְבֶן בְּתֵירָא דְּמִשְׁנָה ג' דְּפָסְקוּ הָרַמְבַּ"ם וְהָרַ"ב כְּמוֹתוֹ אֲפִלּוּ קֹדֶם חֲצוֹת נַמִּי. עַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

י וּלְרַבָּנָן לְמַאי הִלְכְתָא אִתְקַשׁ אָשָׁם לְחַטָּאת, לוֹמַר לְךָ, מַה חַטָּאת טְעוּנָה סְמִיכָה, דִּכְתִיב בָּהּ וְסָמַךְ יָדוֹ עַל רֹאשׁ הַחַטָּאת, אַף אָשָׁם טָעוּן סְמִיכָה. גְּמָרָא:

יא **עַל חֵטְא**. אִיכָּא חַטָּאת וְאָשָׁם נַמִּי דְּאֵין בָּאִין עַל חֵטְא, חַטַּאת יוֹלֶדֶת וַאֲשַׁם מְצֹרָע. אֶלָּא מִשּׁוּם דְּרֵבָּא אָתוּ עַל חֵטְא, מַשְׁוֶה לְהוּ אַהֲדָדֵי. תּוֹסָפוֹת:

משנה ב

יב **לְשֵׁם פֶּסַח כּוּ'**. דְּמָצִינוּ מוֹתַר פֶּסַח בָּא שְׁלָמִים, וְאֵין מוֹתַר שְׁלָמִים בָּא פֶּסַח, מַה פֶּסַח שֶׁמּוֹתָרָה בָּא שְׁלָמִים, שְׁחָטָהּ לְשֵׁם שְׁלָמִים פָּסוּל, שְׁלָמִים שֶׁאֵין מוֹתָרָן בָּא פֶּסַח, אִם שְׁחָטָן לְשֵׁם פֶּסַח אֵינוֹ דִּין שֶׁיְּהוּ פְּסוּלִים. וְכֵן מָצִינוּ בְּחַטָּאת שֶׁמּוֹתָרָה בָּא עוֹלָה, וְאֵין מוֹתַר עוֹלָה בָּא חַטָּאת. גְּמָרָא:

יג **כְּשֵׁרִים**. בַּגְּמָרָא בָּעֵי רַבִּי זֵירָא אִי כְּשֵׁרִים וְעוֹלִין קָאָמַר, וּבְתַרְתֵּי פְּלִיגִי, אִי כְּשֵׁרִים וְלֹא עוֹלִין קָאָמַר, וּבְגָבוֹהַּ מוֹדֶה לְרַבָּנָן וּבְנָמוּךְ פְּלִיגִ, דִּבְנָמוּךְ פְּסוּלִים לְגַמְרֵי:

משנה ג

יד וְלֹא דְּסָבִירָא לֵיהּ דְּכָל הַיּוֹם כָּשֵׁר וּמִשּׁוּם הָכִי פּוֹסֵל שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ, אֶלָּא אֵיהוּ נַמִּי פּוֹסֵל פֶּסַח שֶׁנִּשְׁחַט קֹדֶם חֲצוֹת, כִּדְתָנַן בְּמִשְׁנָה ג' פֶּרֶק ה' דִּפְסָחִים. גְּמָרָא:

טו **מְקַבֵּל**. גְּמָרָא גְּמִירֵי לֵיהּ וְלֵית לֵיהּ טַעֲמָא בְּגוּיהּ. גְּמָרָא:

משנה ד

טז שְׁמַע מִנַּהּ דְּכָל הַכְּשֵׁר בְּזָר לְאו עֲבוֹדָה הִיא. וְקַשְׁיָא שְׁחִיטָה דִּכְשֵׁרָה בְּזָר כְּדִתְנַן בְּסוֹף פֶּרֶק ג' כוּ'. וְיֵשׁ לוֹמַר דְּשַׁאנֵי שְׁחִיטָה, דִּבְהַנְהוּ קְרָאֵי דְּמַעֲטֵיהּ רַחֲמָנָא שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ בְּפֶסַח וְחַטָּאת, זְבִיחָה וּשְׁחִיטָה כְּתִיב בְּהוּ בְּהֶדְיָא:

פרק ב

משנה א

א **זָר**. הָא דְּלֹא תָּנֵי בַּעַל מוּם וּשְׁתוּיֵי יַיִן וּפְרוּעֵי רֹאשׁ, מִשּׁוּם דִּכְתִיב בְּהוּ חִלּוּל בְּהֶדְיָא. תּוֹסָפוֹת:

ב דִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְמַעוֹטֵי מַאי כוּ', אֶלָּא הָכִי קָאָמַר וְינָזְרוּ הַכֹּהֲנִים, יִתְרַחֲקוּ מִטֻּמְאָה. וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אַף הֵם יִנָּזְרוּ [לְמֵד עַל הַזָּר] כוּ'. גְּמָרָא:

ג שֶׁכָּךְ כָּתוּב בַּתּוֹרָה וַתִּקְרָאנָה אוֹתִי כָּאֵלֶּה וְאָכַלְתִּי חַטָּאת הַיּוֹם. הָרַמְבַּ"ם. וּמִדְּאָסוּר בַּאֲכִילָה יָלְפִינַן בְּקַל וָחֹמֶר שֶׁאִם עָבַד חִלֵּל:

ד **טָבוּל יוֹם**. דְּשֶׁרֶץ וּדְמֵת וּשְׁאָר טֻמְאוֹת שֶׁלֹּא הֻצְרְכוּ לְקָרְבָּן. רַשְׁ"י:

ה וּכְלוֹמַר וְטָהֵר, מִכְּלָל שֶׁהוּא טָמֵא. עַיִן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

ו **מְחֻסַּר בְּגָדִים**. דְּאָמַר קְרָא וְחָגַרְתָּ אוֹתָם אַבְנֵט וְגוֹ' וְהָיְתָה לָהֶם כְּהֻנָּה לְחֻקַּת עוֹלָם, בִּזְמַן שֶׁבְּגָדֵיהֶם עֲלֵיהֶם כְּהֻנָּתָם עֲלֵיהֶם. גְּמָרָא:

ז דִּכְתִיב וְעָרְכוּ בְנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת הַנְּתָחִים, הַכֹּהֲנִים בְּכֹהֲנִים, מִכָּאן לְכֹהֵן הֶדְיוֹט שֶׁלָּבַשׁ בִּגְדֵי כֹהֵן גָּדוֹל וְעָבַד, עֲבוֹדָתוֹ פְּסוּלָה. עַיִן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

ח כְּלוֹמַר כָּפוּף, שֶׁמְּנִיחַ יָדָיו כוּ' וּלְפִיכָךְ אֵינוֹ עוֹמֵד. אֲבָל יוֹשֵׁב לֹא, כִּדְאִיתָא בַּגְּמָרָא, דִּכְתִיב אוֹ בְּגִשְׁתָּם אֶל הַמִּזְבֵּחַ לְשָׁרֵת, פֵּרֵשׁ רַשְׁ"י אִתְקוּשׁ קְדוּשׁ לְשֵׁרוּת:

ט **עָרֵל**. כֹּהֵן שֶׁמֵּתוּ אֶחָיו מֵחֲמַת מִילָה. רַשְׁ"י:

י דִּמְלֹתָא דִּפְשִׁיטָא הִיא דְּבָן נֵכָר שֶׁעָבַד עֲבוֹדָתוֹ פְּסוּלָה, וְאֵין צָרִיךְ לַקְּרָא. וְכֵן כָּתַב הָרַמְבַּ"ם. אֲבָל בַּגְּמָרָא יְלֵיף לְהוּ מִקְּרָאֵי. וְעַיִן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

יא **טָמֵא**. זוֹ וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר זוֹ קָתָנֵי, דְּהָא כְּבָר תָּנֵי טָבוּל יוֹם. וְעַיִן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

יב לַעֲמֹד לְשָׁרֵת, שֶׁהֲרֵי דָּוִד קִדְּשָׁהּ, כְּדִכְתִיב כִּי קִדֵּשׁ דָּוִד וְכוּ', וּכְלֵי שָׁרֵת מְקַדְּשִׁין, דִּכְתִיב וַיִּמְשָׁחֵם וַיְקַדֵּשׁ אוֹתָם [בְּמִדְבָּר ז]. רַשְׁ"י:

יג בֵּין כֹּהֵן לַכְּלֵי שָׁרֵת בְּקַבָּלַת הַדָּם, כְּדִכְתִיב וְלָקַח הַכֹּהֵן, שֶׁתְּהֵא לְקִיחָה בְּעַצְמוֹ שֶׁל כֹּהֵן. רַשְׁ"י:

יד **רַגְלֵי כוּ**'. דְּעַל גַּבֵּי אָדָם לֹא שְׁכִיחַ כְּמוֹ עַל גַּבֵּי בְּהֵמָה:

טו וְחֲכָמִים לְמֵדִין יָד מֵאֶצְבַּע. הָרַמְבַּ"ם:

טז **הַכֶּבֶשׂ**. שֶׁאֵינוֹ מְקוֹם מַתַּן דָּמִים. אוֹ בַּמִּזְבֵּחַ שֶׁלֹּא כְנֶגֶד הַיְסוֹד. רַשׁ"י:

יז אִי הָכִי בָּשָׂר נַמִּי. אָמַר קְרָא לְכַפֵּר, לְכַפָּרָה נִתַּתִּיו וְלֹא לְדָבָר אַחֵר. גְּמָרָא. וְעַיֵּן מִשְׁנָה ב' פֶּרֶק ג', דְּאֵסֵיפָא הַנִּתָּנִין לְמַטָּה כוּ' וְנִתָּנִים בִּכְּנִים נַמִּי קָאֵי:

יח אוֹ אֶל מִבֵּית קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים, כְּמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר בְּפֶרֶק ה' מִן הַמַּסָּכְתָּא הַזֹּאת. הָרַמְבַּ"ם:

יט וּבַגְּמָרָא, פְּשִׁיטָא דְּאֵין בּוֹ כָּרֵת, דְּכִי כְּתִיב כָּרֵת בְּאוֹכֵל מִפִּגּוּל שֶׁנִּתְפַּגֵּל בְּמַחֲשָׁבָה, כְּדִלְקַמָּן, וּמְשָׁנִינַן דְּהָכִי קָאָמַר, אִם נָתַן בְּמַחֲשָׁבָה דְּחוּץ לִזְמַנּוֹ פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת, דְּמַחֲשָׁבָת פִּגּוּל לֹא חָיְלָא, הוֹאִיל וְלֹא שְׁרִינַן בָּשָׂר בַּאֲכִילָה:

משנה ב

כ דְּהָכָא בָּעוֹר שֶׁתַּחַת הָאַלְיָה עָסְקִינַן, וְהָוֵי מִידֵי דְּמֵיכַל. עַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ג

כא וּבְרֵישׁ פֶּרֶק קַמָּא כָּתַב כְּשֶׁשְּׁחָטָן בְּפֵרוּשׁ:

כג **חוּץ לִמְקוֹמוֹ כוּ'**. בַּגְּמָרָא יָלֵיף לֵיהּ מִקְּרָא:

כב זוֹ דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. וַאֲמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא, הֵן מָצִינוּ בָּזָב וְזָבָה וְשׁוֹמֶרֶת יוֹם כוּ' שֶׁהֵן בְּחֶזְקַת טָהֳרָה וְכֵיוָן שֶׁרָאוּ סָתְרוּ. אָמַר לוֹ הֲרֵי הוּא אוֹמֵר כוּ' לֹא יֵחָשֵׁב. פֵּרֵשׁ רַשׁ"י דְּהַאי לֹא יֵחָשֵׁב לִדְרָשָׁא הִיא. דְּהָא כְּתִיב לֹא יֵרָצֶה:

כד **כָּרֵת**. בַּגְּמָרָא יָלֵיף לֵיהּ בִּגְזֵרָה שָׁוָה:

כה וּכְלוֹמַר שֶׁהוּא סוֹף הָעֲבוֹדוֹת. וּלְעוֹלָם בְּכָל הָעֲבוֹדוֹת תָּלוּי שֶׁיִּהְיוּ כְּמִצְוָתָן. וּכְדִתְנַן לְקַמָּן:

משנה ד

כו כָּל שֶׁכֵּן אִם הָיְתָה מַחֲשַׁבְתּוֹ בְּמִקְצָת שֶׁהוּא כַּמִּצְוָה. רְצוֹנוֹ לוֹמַר מַחֲשָׁבָה כְּשֵׁרָה. הָרַמְבַּ"ם:

כז **קִבֵּל כוּ'**. אוֹ אוֹ קָתָנֵי. רַשׁ"י:

משנה ה

כח **אָמַר רַבִּי יְהוּדָה**. וְהָר"ב הֶעְתִּיק רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר. וְכֵן לְשׁוֹן רַשׁ"י. וְהוּא נָכוֹן, דְּהָא פְּלִיג. עַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

כט וְהֵיכִי דְּקָתָנֵי זֶה הַכְּלָל. גְּמָרָא:

ל **לֶאֱכֹל כוּ'**. אַף עַל גַּב דְּמַרִישָׁא לֶאֱכֹל דָּבָר שֶׁדַּרְכּוֹ לֶאֱכֹל כוּ' שְׁמַעִינַן הָא, דְּהַשְׁתָּא לֶאֱכֹל וְלֶאֱכֹל דָּבָר שֶׁאֵין דַּרְכּוֹ לֶאֱכֹל לֹא מִצְטָרֵף, לֶאֱכֹל וּלְהַקְטִיר מִבַּעְיָא. אִצְטְרִיךְ, סָלְקָא דַּעְתָּךְ אֲמֵינָא הָתָם הוּא דְּלָאו כִּי אוֹרְחֵיהּ מְחַשֵּׁב, אֲבָל הָכָא דִּבְהַאי כִּי אוֹרְחֵיהּ וּבְהַאי כִּי אוֹרְחֵיהּ אֵימָא לִצְטָרֵף, קָא מַשְׁמַע לָן. גְּמָרָא:

פרק ג

משנה א

ד **בְּנָשִׁים**. אִצְטְרִיךְ מִשּׁוּם דְּבִשְׁאָר עֲבוֹדוֹת פְּסוּלוֹת אֲפִלּוּ כֹּהֲנוֹת. תּוֹסָפוֹת:

א הִקְשָׁה הָרַ"ר אֶפְרַיִם, אֵיךְ יִתָּכֵן שֶׁיִּהְיֶה כָּל כָּךְ סַכִּין אֲרֻכָּה מֵהַר הַבַּיִת עַד עֶזְרַת יִשְׂרָאֵל, מֵאָה שְׁלֹשִׁים וְחֲמֵשׁ אַמּוֹת. וְתֵרֵץ דְּמַשְׁכַּחַת לַהּ דְּשָׁחֵיט דֶּרֶךְ גַּגִּין וַעֲלִיּוֹת דְּלֹא נִתְקַדְּשׁוּ. תּוֹסָפוֹת:

ב אוֹ אִם שָׁגַג וְנִכְנַס לְעֲזָרָה אוֹ שֶׁעָבַד גַּם כֵּן. הָרַמְבַּ"ם:

ג וְהוּא הַדִּין לִשְׁאָר טְמֵאִים שֶׁאֵינָם מְטַמְּאִים כֵּלִים:

ה וְאַף עַל גַּב דְּדַם קָדָשִׁים אֵינוֹ מַכְשִׁיר, חִבַּת הַקֹּדֶשׁ מַכְשֶׁרֶת, אוֹ כְּשֶׁהֶעֱבִירָהּ בַּנָּהָר וַעֲדַיִן מַשְׁקֶה טוֹפֵחַ עָלֶיהָ. תּוֹסָפוֹת:

ו **וְכֵן**. עַיֵּן בְּפֵרוּשׁ הָרַ"ב בְּרֵישׁ פֶּרֶק ח' דִּמְעִילָה, דְּכָתַב שֶׁאִם הָיָה הַפָּסוּל שֶׁקִּבֵּל פְּסוּל טֻמְאָה, דְּאֵין לוֹ תַּקָּנָה בַּחֲזָרָה:

ז **שֶׁקִּבְּלוּ כוּ'**. אוֹ הוֹלִיךְ אוֹ זָרַק. הָרַמְבַּ"ם:

ח כֹּהֵן כָּשֵׁר. וּבַדָּבָר הָרָאוּי כוּ', לַאֲפוֹקֵי מִנְחַת עֹמֶר שֶׁהִיא שֶׁל שְׂעֹרִים וְאֵינָהּ רְאוּיָה אֶלָּא לַעֲבוֹדָה זוֹ בִּלְבַד לְהַתִּיר, וְלֹא מִשּׁוּם קָרְבָּן אָתְיָא כוּ'. וּבְמָקוֹם הָרָאוּי לַאֲפוֹקֵי נִפְגַּם הַמִּזְבֵּחַ, דְּכְתִיב וְזָבַחְתָּ עָלָיו, בִּזְמַן שֶׁהוּא שָׁלֵם, דְּעָלָיו כֵּלוֹ מַשְׁמַע. רַשְׁ"י:

משנה ב

ט כְּלוֹמַר כֵּיוָן שֶׁהַפָּסוּל לֹא הוֹלִיךְ. דְּאִלּוּ הוֹלִיךְ, אִי אֶפְשָׁר לְתַקֵּן. גְּמָרָא:

יא **שֶׁלֹּא כוּ'**. פֵּרוּשׁ אוֹ שֶׁלֹּא כוּ':

י וְזֶה לְשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם, אָמַר שֶׁזֶּה הַדָּם שֶׁקִּבֵּל אוֹתוֹ הַכָּשֵׁר וּנְתָנוֹ לַפָּסוּל אִם זָרַק אוֹתוֹ הַפָּסוּל כוּ' הוֹאִיל וְזֶה שֶׁשִּׁנָּה הַשִּׁנּוּי הַזֶּה אֵינוֹ רָאוּי לִזְרִיקָה, וּכְמוֹ שֶׁאֵין מַחֲשַׁבְתּוֹ פּוֹסֶל הוֹאִיל וְאֵינוֹ רָאוּי לְאוֹתָהּ עֲבוֹדָה גַּם כֵּן אֵין פּוֹסְלִין מַעֲשָׂיו. עַד כָּאן. דְּאִלּוּ כָּשֵׁר נָתְנוֹ עַל גַּבֵּי הַכֶּבֶשׁ, כֵּיוָן דִּבְעָלִים נִתְכַּפְּרוּ אֵין זְרִיקָה דְּלָא מְכַפֶּרֶת [הַיְנוּ הַהּ שְׁנִיָּה דַּחֲזָרַת הַכָּשֵׁר דְּהָא כְּבָר נִתְכַּפְּרוּ בְּקַמַּיְתָא] שָׁרְיָא בָּשָׂר בַּאֲכִילָה. גְּמָרָא:

יב פֵּרוּשׁ, כְּשֶׁאֵין הַטָּמֵא רָאוּי לְטַמֵּא הַכְּלִי:

משנה ג

יג **כַּחֲצִי זַיִת**. צָרִיךְ עִיּוּן, דְּהָא תְּנִינָא לַהּ חָדָא זִמְנָא בְּסוֹף פֶּרֶק דִּלְעֵיל. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ד

יד **הָעוֹר**. חוּץ מֵעוֹר הָאַלְיָה שֶׁהוּא לַאֲכִילָה. הָרַמְבַּ"ם:

טו **הָרִטָּב**. הוּא הַמָּרָק. הָרַמְבַּ"ם. וְעַיֵּן רֵישׁ פֶּרֶק ט' דְּחֻלִּין:

טז וּבְרֵישׁ פֶּרֶק הָעוֹר וְהַרִּטָּב מְפָרֵשׁ תַּבְלִין בִּלְבַד. דְּאִלּוּ דַּק דַּק אֹכֶל מְעַלְיָא הוּא. וּבְמִשְׁנָה ה' פֶּרֶק ב' דִּטְבוּל יוֹם מְפָרֵשׁ, הַתַּבְלִין וְהַמָּרָק וְשֶׁמַּן בָּשָׂר שֶׁנִּמּוֹחַ. וְנִרְאֶה לִי שֶׁכָּל אֶחָד לָמֵד מֵעִנְיָנוֹ:

יז **הַגִּידִים**. שֵׁם נוֹפֵל עַל הַגִּידִים מַמָּשׁ וְעַל הָעוֹרְקִים הַדּוֹפְקִים וְשֶׁאֵינָם דּוֹפְקִים וְעַל מֵיתָרִים וְעַל הַגִּידִים הַקּוֹשְׁרִים הַפְּרָקִים. הָרַמְבַּ"ם:

משנה ו

יח דְּגַבֵּי מַחֲשֶׁבֶת חוּץ לִזְמַנּוֹ כָּתוּב שְׁלִישִׁי, וְדָרְשִׁינַן שֶׁיְּהֵא אוֹתוֹ חוּץ מְשֻׁלָּשׁ בְּדָם וּבָשָׂר וּבְאֵמוּרִים, דְּהַיְנוּ חוּץ לָעֲזָרָה מַמָּשׁ. שֶׁבִּשְׁעַת הֶתֵּר בָּמוֹת נִשְׁתַּלֵּשׁ בְּכָל אֵלֶּה. גְּמָרָא. וּמֵהַאי טַעֲמָא נַמִּי לֹא פָסַל כְּשֶׁמְּחַשֵּׁב לִפָּנִים, כְּדְאִיתָא בַּגְּמָרָא דַּף פ"ב. וְצָרִיךְ עִיּוּן בַּנּוֹתָנִים בִּפָּנִים כְּשֶׁמְּחַשֵּׁב לַחוּץ שֶׁהוּא מָקוֹם מְשֻׁלָּשׁ אַמַּאי כָּשֵׁר. וְתוּ בַּגְּמָרָא דִּבְשׁוֹבֵר עֲצָמוֹת לֹא פָלֵיג, דְּזִבְחָא גוּפֵיהּ מִי מִפְסַל. עַל מְנָת שֶׁיֹּאכְלוּהוּ טְמֵאִים כוּ' לֹא פָלֵיג נַמִּי מֵהַאי טַעֲמָא. לִישָׁנָא אַחְרִינָא כָּל כְּמִנֵּיהּ דְּלֹא יִשְׁמְעוּ לוֹ הַטְּמֵאִים כוּ', הִלְכָךְ אֵין מַחֲשַׁבְתּוֹ מַחֲשָׁבָה לְעֶרֶב דָּמוֹ. רַבִּי יְהוּדָה לְטַעְמֵיהּ דְּאָמַר אֵין דָּם מְבַטֵּל דָּם:

פרק ד

משנה ב

א **שֶׁאִם**. הָרַ"ב הֶעְתִּיק אִם, וְהִיא גִּרְסָה נְכוֹנָה:

ב חוּץ מִיֶּתֶרֶת הַכָּבֵד וּשְׁתֵּי הַכְּלָיוֹת שֶׁהוּא צָרִיךְ לִלְמֹד מִפֹּר כֹּהֵן מָשִׁיחַ הָאָמוּר לְמַעְלָה הֵימֶנּוּ. וְהָא לֵיכָּא לְמֵימַר דִּלְהָכִי הָדַר וְאַקְשִׁינְהוּ לְהָא מִלְּתָא, דְּהַאי קְרָא כְּתִיב בֵּיהּ כַּפָּרָה וְכִפֶּר עֲלֵיהֶם וְגוֹ', וְאֵמוּרִין לֹא מְעַכְּבָא כַּפָּרָה, אֶלָּא כֻּלֵּהּ לִדְרָשָׁא [וְסָרְסֵהוּ]. רַשִׁ"י. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ג

ג **הַקֹּמֶץ**. וְאִי קַשְׁיָא פְּשִׁיטָא דְּקֹמֶץ לֹא מְחַיֵּב עֲלֵיהּ כָּרֵת מִשּׁוּם פִּגּוּל דְּהָא אִי אָכַל מִנֵּיהּ פָּקַע לֵיהּ פִּגּוּלֵיהּ שֶׁהֲרֵי לֹא קָרַב הַמַּתִּיר. תֹּרֵיץ, כְּגוֹן שֶׁהֻצַּת הָאוּר בְּרֻבּוֹ דַּחֲשִׁיב כְּמַאן דְּקָרֵב כוּ'. רַשִׁ"י:

ד דְּאֵין לָהּ מַתִּיר בַּעֲבוֹדַת הַמִּזְבֵּחַ, דְּאַף עַל גַּב דִּקְמִיצַת הַקְּמִיצָה קוֹדֶמֶת, הַקְּטָרָה דִּקְמִיצָה לֹא מְחַיְּבָה שֶׁתִּקְדּוֹם. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ה רַשִׁ"י. וְטַעְמֵיהּ, דִּבְמִנְחַת כֹּהֵן חוֹטֵא פָּלֵיג רַבִּי שִׁמְעוֹן בְּרֵישׁ פֶּרֶק ו' דִּמְנָחוֹת, וּסְבִירָא לֵיהּ דִּנְקֶמֶצֶת:

ו רַשַׁ"י. וְלֹא יָדַעְנָא לְמַאי נַפְקָא מִנַּהּ פֵּרְשׁוּ כָּךְ בְּכָאן. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב. וְלִי נִרְאֶה דְּקָא מַשְׁמַע לָן דַּאֲפִלּוּ עַל הַשִּׁירַיִם אֵינוֹ חַיָּב, דְּלֹא תֵּימָא דְּדָמֵי לְשִׁירַיִם דְּמִנְחָה דְּקוֹמֶץ מַתִּירוֹ הוּא הַדִּין כָּאן הַנַּתִּינָה עַל הַמְצֹרָע מַתִּירוֹ, קָא מַשְׁמַע לָן. תּוֹסָפוֹת חֲדָשִׁים:

ז **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר**. נִרְאֶה דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן דְּהָכָא הוּא רַבָּנָן דִּלְעֵיל גַּבֵּי נְסָכִים. וְקָשֶׁה אַמַּאי לֹא עֵרֶב דְּתַרְוַיְהוּ חַד טַעֲמָא הוּא. תּוֹסָפוֹת. וְאֶפְשָׁר מִשּׁוּם דְּלֹא דָמוּ לְאֵינָךְ בְּמַאי שֶׁאֵין שְׁיָרָיו נֶאֱכָלִין. וּבָזֶה לֹא קַשְׁיָא קֻשְׁיָתִי דִּלְעֵיל [אוֹת ו]:

ח **מַתִּירִים**. בַּגְּמָרָא יָלֵיף לָהּ:

משנה ד

ט **אֵמוּרֵיהֶן**. אֲבָל בְּשָׂרָן הַנִּשְׂרָפוֹת אֵין בָּהֶן מִשּׁוּם פִּגּוּל, לְפִי שֶׁאֵין לוֹ דָּבָר הַמַּתִּירוֹ. הָרַמְבַּ"ם. וְהַיְנוּ דְּאִצְטְרִיךְ לְאַשְׁמְעִינַן. דְּאִי אֵמוּרֵיהֶן, כָּל הַזְּבָחִים יֵשׁ פִּגּוּל בְּאֵמוּרֵיהֶן, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָרַמְבַּ"ם:

י פֵּרוּשׁ עַל הַפָּרֹכֶת, שֶׁאֵינָהּ צְרִיכָה נְגִיעָה. וּמַתַּן דָּמִים, פֵּרוּשׁ עַל מִזְבַּח הַזָּהָב:

משנה ה

יא (יב) גְּמָרָא תְּמוּרָה דַּף ג':

יג **פָּטוּר**. לֹא מָצָאתִי טַעַם מְפֹרָשׁ. וְאֶפְשָׁר מִדִּכְתִיב לְמַעַן אֲשֶׁר יָבִיאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת זִבְחֵיהֶם [וַיִּקְרָא יז], וְדָרְשִׁינַן זִבְחֵיהֶם דַּוְקָא:

יד **מְחַיֵּב**. בַּגְּמָרָא, אָמַר רַבִּי יוֹסֵי רוֹאֶה אֲנִי בְּכֻלָּן לְהַחְמִיר, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶן לַה'. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

טו עִקַּר הַלִּמּוּד עַיֵּן סוֹף פֶּרֶק ח' דְּחֻלִּין בְּפֵרוּשׁ הָרַ"ב:

טז **טְמֵאָה**. לֹא טְמֵאַת עַצְמָן וְלֹא טְמֵאַת הַגּוּף. רְצוֹנוֹ לוֹמַר שֶׁהַטֻּמְאָה אִם אָכַל קְטֹרֶת וּלְבוֹנָה אוֹ הִקְרִיב עֲצִים טְהוֹרִים, שֶׁהוּא פָּטוּר. וְכֵן אִם הוּא טָהוֹר וְהֵן טְמֵאִים. הָרַמְבַּ"ם. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ו

יז **זֶבַח**. שֶׁנֶּאֱמַר [וַיִּקְרָא יז] וּבְשַׂר זֶבַח תּוֹדַת שְׁלָמָיו, שֶׁתְּהֶיֶה זְבִיחָה עִם שְׁאָר עֲבוֹדוֹת לְשֵׁם שְׁלָמִים, וְכֵן שְׁאָר הַקְּרְבָּנוֹת. הָרַמְבַּ"ם:

יח וּמַשְׁמַע דְּתַנָּא קַמָּא נַמִּי אַשּׁוֹחֵט קַאֵי כּוּ'. וְהָרַמְבַּ"ם פֵּרֵשׁ דְּתַנָּא קַמָּא מַצְרִיךְ שֶׁתְּהֵא כַּוָּנַת בַּעַל הַקְּרְבָּן כּוּ', וּפְלִיג רַבִּי יוֹסֵי כּוּ' וַאֲתָא שַׁפִּיר שֶׁאֵין הַמַּחֲשָׁבָה כּוּ' לַאֲפוּקֵי לְתַנָּא קַמָּא דְּמַצְרִיךְ גַּם כֵּן לְמַחֲשָׁבַת בַּעַל הַקְּרְבָּן. וּמִכָּל מָקוֹם אַף תַּנָּא קַמָּא לֹא אָמַר אֶלָּא לְכַתְּחִלָּה וְלֹא דִּבְעָלִים מְכַפְּלִים. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

פרק ה

משנה א

א וּדְבַר תּוֹרָה דְּחַטָּאת וְאָשָׁם קָדְשֵׁי קָדָשִׁים הֵם. וְלָמַדְנוּ הָעוֹלָה לְפִי שֶׁשָּׁוָה עִם הַחַטָּאת וְאָשָׁם בִּשְׁחִיטָה וּבְקִבּוּל דָּמָהּ. הָרַמְבַּ"ם. וְתֵימַהּ, דְּלֹא כָתַב גַּם כֵּן זְבָחֵי שַׁלְמֵי צִבּוּר. וְרֹשׁ"י כְּתָבָהּ. וְכֵן הוּא בַּגְּמָרָא דַּף נ"ה:

ב אַשְׁכְּחַן בֶּן צֹאן, בֶּן בָּקָר מְנָלָן, אָמַר קְרָא וְאִם מִן הַצֹּאן, וי"ו מוֹסִיף עַל עִנְיָן רִאשׁוֹן וְיִלְמַד עֶלְיוֹן מִתַּחְתּוֹן. גְּמָרָא:

ג תֵּימַהּ דְּגַבֵּי חַטָּאת נַמִּי כְּתִיב וְלָקַח וְנָתַן וְלֹא אָמְרִינַן מַה נְּתִינָה בְּעַצְמוֹ כּוּ'. וְשֶׁמָּא הָכָא דָּרִישׁ מִשּׁוּם דִּמְיֻתָּר דִּכְתִיב בִּמְצֹרָע עָשִׁיר וְעָנִי. וְאַף עַל גַּב דִּבְתוֹרַת כֹּהֲנִים דָּרִישׁ מִקַּמָּאֵי, אַבָּתְרָא סָמִיךְ. תּוֹסָפוֹת:

ד דִּכְתִיב כַּחַטָּאת הָאָשָׁם הוּא, מַה חַטָּאת טְעוּנָה כְּלִי אַף אָשָׁם טָעוּן כְּלִי. גְּמָרָא:

ה **פַּר כּוּ'**. שֶׁהֵן חַטָּאוֹת, דִּכְתִיב בְּפַר בֶּן בָּקָר לְחַטָּאת, וְהַשְּׂעִיר אֲשֶׁר עָלָה עָלָיו הַגּוֹרָל לַה' וְעָשָׂהוּ חַטָּאת:

ו **בַּצָּפוֹן**. מִכֹּתֶל הַמִּזְבֵּחַ צְפוֹנִי עַד כֹּתֶל הָעֲזָרָה. וְהוּא שִׁשִּׁים אַמָּה וְחֵצִי, וְכָל שֶׁכְּנֶגֶד הָרֹחַב הַזֶּה מִכֹּתֶל הָאוּלָם עַד הַכֹּתֶל הַמִּזְרָחִי וְהוּא שִׁבְעִים אַמָּה אַמָּה. הָרַמְבַּ"ם:

ז **טָעוּן**. לְשׁוֹן צָרֶךְ:

ח וּבְפָרִים הַנִּשְׂרָפִים דִּמְשָׁנָה ב' כְּתִיב לִפְנֵי ה' אֶת פְּנֵי פָּרֹכֶת הַקֹּדֶשׁ [וַיִּקְרָא ד]:

משנה ב

ט בִּלְשׁוֹן רַבִּים. דְּקַיְמָא לָן דִּשְׁאָר שְׁבָטִים מְבִיאִין עַל יְדֵיהֶם. וּפַר הֶעְלֵם נָקְטֵיהּ בִּלְשׁוֹן יָחִיד אַף עַל גַּב דְּגַם כֵּן שְׁאָר שְׁבָטִים כּוּ', מִשּׁוּם דְּאָתֵי לְמִטְעֵי דְּאֵירֵי נַמִּי בְּפַר שֶׁמֵּבִיא צִבּוּר בַּעֲבוֹדָה זָרָה, וְהַאי עוֹלָה הָוֵי. תּוֹסָפוֹת:

י וְהַשְּׁאָר הֻקְשׁוּ כְּדִלְעֵיל. רַשׁ"י:

משנה ג

יא **וּפָנָה כּוּ'**. שֶׁשְּׁנֵי כְבָשִׂים קְטַנִּים יוֹצְאִים מִן הַכֶּבֶשׂ שֶׁבָּהֶן פּוֹנִין לַיְסוֹד וְלַסּוֹבֵב, כִּדְאָמְרִינַן בַּגְּמָרָא. וּבְסֵפֶר צוּרַת הַבַּיִת סְמַכְתִּיהּ עַל מִקְרָא [יְחֶזְקֵאל מג] וּמַעֲלֹתֵהוּ פְּנוֹת קָדִים, מִדְּלֹא כְתִיב וּמַעֲלָתוֹ:

יב דְּיֵלְפִינַן לַהּ מִיָּם שֶׁל שְׁלֹמֹה. בַּגְּמָרָא:

יג **שׁוֹפֵךְ**. דִּכְתִיב וְאֶת כָּל דָּמָהּ יִשְׁפֹּךְ אֶל יְסוֹד הַמִּזְבֵּחַ:

יד וּבְקָדְשִׁים הַלַּיְלָה הוֹלֵךְ אַחַר הַיּוֹם. דִּכְתִיב לֹא יַנִּיחַ מִמֶּנּוּ עַד בֹּקֶר. רַשׁ"י:

משנה ד

טו וְכָתְבוּ הַתּוֹסָפוֹת, וְלֹא הָיָה לוֹ לְפָרֵשׁ לְעִנְיַן טְבוּל יוֹם וּמְחֻסַּר כִּפּוּרִים, שֶׁזֶּה הַדִּין נוֹהֵג בְּכָל הַקָּדָשִׁים אֲפִלּוּ קַלִּים. וַאֲנִי אוֹמֵר דְּאַף יוֹצֵא לֹא הָוָה לֵיהּ לְפָרֵשׁ, מִדְּאַשְׁכְּחַן דְּמִפְסְלֵי בְּיוֹצֵא חוּץ לְחוֹמַת הָעִיר:

טז תֵּימָהּ דְּמַהַאי טַעֲמָא הָוֵי לֵיהּ לְמֵימַר נַמִּי גַּבֵּי זְבָחֵי שַׁלְמֵי צִבּוּר, דְּהָא לֹא כְתִיב בְּהוּ קָדְשֵׁי קָדָשִׁים וְיָלְפִינַן מִדְּאִתְקַשׁ לְעוֹלָה. תּוֹסָפוֹת:

יז לֹא בַּקָּרֶן שֶׁעַל הַמִּזְבֵּחַ אֶלָּא כְּלוֹמַר בַּזָּוִית. דְּעוֹלַת בְּהֵמָה נַעֲשֶׂה לְמַטָּה:

יח עַיֵּן בַּגְּמָרָא דְּצָרִיךְ לְתַרְגֵּם יִתְבְּנֵי מַדְבְּחָא. דְּמִקְּדְשָׁא מַשְׁמַע שֶׁהָיָה בַּבִּנְיָן אֶלָּא שֶׁלֹּא הָיָה מְקֻדָּשׁ בְּדָמִים. תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

יט עַיֵּן בְּסוֹף פִּרְקִין בְּפֵרוּשׁ הָרַ"ב. וְדַאֲמַרַן תְּחִלַּת, לָאו לְמַעוּטֵי שִׁירַיִם, דְּאִינְהוּ נַמִּי בָּעֵי יְסוֹד. וּדְלֹא תָנֵי לְהוּ הָכָא פֵּרֵשׁ ר"י מֵאוֹרְלֵיינ"ש נַמִּי דְּכֵיוָן דְּאַשְׁמְעִינַן בַּפְּנִימִיּוֹת וְגַם הִתְחִיל לְמַתְנֵי בַּחִיצוֹנִיּוֹת, הוּא הַדִּין בְּכֻלְּהוּ. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ה

כ כִּדְדָרְשִׁינַן, אוֹתָהּ דָּמָהּ לְמַעְלָה, וְאֵין אַחֶרֶת דָּמָהּ לְמַעְלָה. תּוֹסָפוֹת:

משנה ו

כא דְּאִתְקִישׁ לִשְׁלָמִים. וְכֵן לִשְׁתֵּי מַתָּנוֹת כּוּ'. וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב הָרַ"ב בְּסָמוּךְ:

כב **בָּעֲזָרָה**. יֵשׁ לְדַקְדֵּק אַמַּאי שָׁנָה לְשׁוֹנוֹ מִדִּלְעֵיל. וְנִרְאֶה לִי דְּתַנָּא דִּלְעֵיל סָרִיךְ בְּלִישָׁנֵיהּ דִּבְפֶרֶק י"ד מִשְׁנָה ד', דְּהָתָם קָאֵי עַל מִשְׁכָּן:

כג כְּדִכְתִיב אֶת חֲזֵה הַתְּנוּפָה וְאֶת שׁוֹק הַתְּרוּמָה תֹּאכְלוּ בְּמָקוֹם טָהוֹר:

כד **לִנְשֵׁיהֶם כּוּ**'. כָּל הַנֶּאֱכָלִים לַכֹּהֲנוֹת נֶאֱכָלִים לְעַבְדֵי הַכֹּהֲנִים וְלִנְשֵׁיהֶם כִּתְרוּמָה. הָרַמְבַּ"ם:

משנה ז

כה דְּלֹא תֵּימָא כְּנֶגֶד הַפֶּתַח דַּוְקָא. רַשׁ"י. וְהָא דִכְתִיב בְּקַמַּיְתָא פֶּתַח, מְפֹרָשׁ בַּגְּמָרָא, לוֹמַר בִּזְמַן שֶׁפֶּתַח הַהֵיכָל פָּתוּחַ וְלֹא בְּזַמַּן שֶׁהוּא נָעוּל. וּקְרָא שְׁלִישִׁי לְפָסֵל צַדֵּי צְדָדִין. פֵּרֵשׁ רַשׁ"י כְּגוֹן לְשָׁכוֹת וַאֲפִלּוּ תּוֹכָן קֹדֶשׁ. עַד כָּאן. וּכְלוֹמַר דְּאִלּוּ אֲחוֹרֵי הַהֵיכָל כָּשֵׁר. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

כו וְאֵינָן נֶאֱכָלִין אֶלָּא בְּיוֹם הַשְּׁחִיטָה וְהַלַּיְלָה וּמְמָחֳרַת עַד לֵיל שְׁלִישִׁי. הָרַמְבַּ"ם. וְהֵיכִנוּ דְּלֹא תְנַן אֶלָּא וְלַיְלָה אֶחָד, וְהוּא הַלַּיְלָה שֶׁבֵּין שְׁנֵי הַיָּמִים. וְיָלְפִינַן לֵיהּ בַּגְּמָרָא מִקְּרָא. עַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ח

כז וּכְתִיב בְּעוֹלָה חַטָּאת וְאָשָׁם, הֲווּ לְהוּ שְׁלֹשָׁה כְּתוּבִים הַבָּאִים כְּאֶחָד דִּלְכֻלֵּי עָלְמָא אֵין מְלַמְּדִין, הִלְכָךְ לֹא מַהֲנֵי גְּזֵרָה שָׁוָה דִּזְרִיקָה זְרִיקָה דִּלְקַמָּן לְמֵילַף שְׁתֵּי מַתָּנוֹת. גְּמָרָא:

כח יֵשׁ לִתְמֹהַּ, דְּהָא כְּתִיב שָׁם וַאֲכָלְתֶּם שָׁם לִפְנֵי ה'. וְעוֹד כו'. וְנִרְאֶה לְפָרֵשׁ דְּנַפְקָא לָן מִדְּמַקְשִׁינַן לְחָזֶה וְשׁוֹק שֶׁל שְׁלָמִים לַאֲכִילַת שְׁנֵי יָמִים, וְהוּא הַדִּין לְעִנְיָן שֶׁנֶּאֱכָלִין בְּכָל הָעִיר. תּוֹסָפוֹת. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

כט **אֵינוֹ נֶאֱכָל**. תֵּימַהּ לְתָנֵי נַמֵּי דְּאֵינוֹ נֶאֱכָל אֶלָּא עַל מַצּוֹת וּמְרוֹרִים. [וְתֵרֵץ הר"ר חַיִּים] דְּלָא חֲשִׁיב אֶלָּא דָּבָר שֶׁכְּנֶגְדּוֹ בְּקָדָשִׁים וְהוּא חָלוּק מֵהֶם, דִּשְׁאָר קָדָשִׁים נֶאֱכָלִים בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה עַד הַיּוֹם לְכָל אָדָם בְּכָל מַאֲכָל, וּפֶסַח אֵינוֹ נֶאֱכָל אֶלָּא בַּלַּיְלָה עַד חֲצוֹת וְלִמְנוּיָיו וְצָלִי. אִי נַמֵּי לֹא תָנֵי מַצּוֹת וּמְרוֹרִים דְּאֵין מְעַכְּבִין. אִי נַמֵּי לָאו מִצְוָה דְּגוּפֵיהּ. תּוֹסָפוֹת:

ל **חֲצוֹת**. כְּלוֹמַר אֲפִלּוּ מִדִּין תּוֹרָה, וּלְהָכִי קָתָנֵי אֶלָּא. וּמַתְנִיתִין רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה הִיא דְּדָרֵישׁ נֶאֱמַר כָּאן בַּלַּיְלָה הַזֶּה וְנֶאֱמַר לְהַלָּן וְעָבַרְתִּי בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בַּלַּיְלָה הַזֶּה, מַה לְהַלָּן עַד חֲצוֹת, אַף כָּאן עַד חֲצוֹת. גְּמָרָא:

פרק ו

משנה א

א **שֶׁשְּׁחָטָן**. מִדְּאוֹרַיְתָא שׁוֹחֵט לְכַתְּחִלָּה. כִּדְדָרְשִׁינַן מִזּוְּבַחְתָּ עָלָיו. וְשֶׁמָּא הָא דְּנָקֵט דִּיעֲבַד, מִדְּרַבָּנָן, שֶׁלֹּא תַרְבֵּיץ גְּלָלִים. תּוֹסָפוֹת:

ב וְהָא דְּדָרְשִׁינַן עָלָיו שֶׁיְּהֵא שָׁלֵם, הָכָא דַּיֵּק מִשּׁוּם דִּוְּבַחְתָּ עָלָיו מַשְׁמַע שֶׁמִּצְוָה לִזְבֹּחַ עָלָיו. תּוֹסָפוֹת:

משנה ב

ג כְּלוֹמַר דְּדַלְיֵי דַּלּוּת. וְהַיְנוּ דְּכָתַב וּמַשְׁמַע נַמֵּי וְכוּ', דִּכְלָהוּ חֲדָא קְרָא וַחֲדָא דְּרָשָׁא:

ד תֵּימַהּ דְּלֹא יָלְפִינַן נַמֵּי לְמִלִּיקָה. וְשֶׁמָּא לֹא יָלְפִינַן אֶלָּא מִידֵי דְּאַשְׁכְּחַן דְּבָעֵי מִזְּבֵּחַ כְּמִנְחָה. תּוֹסָפוֹת:

ה וְהָרַמְבַּ"ם כָּתַב וּשְׁיָרֵי הַדָּם שֶׁל עוֹלוֹת וְחַטָּאוֹת הַנֶּאֱכָלוֹת וַאֲשָׁמוֹת וּשְׁלָמִים שֶׁשּׁוֹפְכִים עָלֶיהָ:

משנה ג

ו וְלִשְׁלֹשָׁה דְּבָרִים הַנַּעֲשִׂים בָּהּ לְמַטָּה אֵינוֹ עוֹלֶה וְאֵינוֹ מַקִּיף, אֶלָּא עוֹמֵד עַל הָרִצְפָּה בַּקַּרְקַע. רַשְׁ"י:

ז וּלְפִי זֶה כֶּבֶשׂ קָטָן הָיָה גַּם כֵּן לִשְׁמֹאל. רַשְׁ"י. וְכֵן כָּתְבוּ הַתּוֹסָפוֹת. וּכְמוֹ שֶׁהָיָה כֶּבֶשׂ קָטָן שֶׁפָּנָה אֶל הַסּוֹבֵב לְמִזְרַח הַכֶּבֶשׂ. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ח **וְחוֹזְרִים כוּ'**. בַּדֶּרֶךְ שֶׁעָלוּ בוֹ. וְאֵין מַקִּיפִין, דְּכָל כַּמָּה דְּמָצִינַן לְמַעוֹטֵי בַּהֲלוּךְ שֶׁל שְׁמֹאל מְמַעֲטִין. רַשְׁ"י. וְתוֹסָפוֹת כָּתְבוּ דְּטַעֲמָא דְּהָכָא חֲזָרָתוֹ עַל הָעֶקֶב הָוֵי דֶּרֶךְ יָמִין:

משנה ד

ט **חַטַּאת כוּ'**. מִשּׁוּם דְּדַם חַטַּאת קוֹדֵם לְעוֹלָה, מְפָרֵשׁ חַטַּאת תְּחִלָּה. תּוֹסָפוֹת:

י וְאֵין כֵּן לְשׁוֹן הַבְּרַיְתָא בְּסוֹף פִּרְקִין. אֶלָּא חוֹתֵךְ שִׁדְרָה וּמְפָרֶקֶת בְּלֹא רֹב בָּשָׂר עַד שֶׁיַּגִּיעַ לְוֶשֶׁט אוֹ לַקָּנָה חוֹתֵךְ סִימָן אֶחָד אוֹ רֻבּוֹ וְרֹב בָּשָׂר עִמּוֹ. וּפֵרֵשׁ רַשְׁ"י שִׁדְרָה, חוּט הַשִּׁדְרָה. מְפָרֶקֶת, עֶצֶם הַצַּוָּאר. בְּלֹא רֹב בָּשָׂר הַמְּקֻפָּת, דְּאִי לָאו הָכִי הַוְיָא נְבֵלָה. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

יא יָלְפִינַן לַהּ בַּגְּמָרָא מִקְּרָא:

יב לְשׁוֹן רַשְׁ"י, הַזָּאָה אוֹחֵז בְּגוּף הָעוֹף וּמַעֲלֶה וּמוֹרִיד בְּכֹחַ וְהַדָּם נוֹתֵז מֵעַצְמוֹ:

יג וּבְמָנְחוֹת פֵּרֵשׁ רַשְׁ"י, מְצוּי, סוֹחֵט בֵּין אֶצְבְּעוֹתָיו וְנִצּוֹק הַדָּם הוֹלֵךְ לְמֶרְחוֹק:

יד לֹא יָדַעְנָא לְמַאי אִצְטְרִיךְ לְהַאי, דְּקָרָא גּוּפֵיהּ הָא קָאָמַר יִמָּצֶה אֶל יְסוֹד הַמִּזְבֵּחַ. אֲבָל בַּגְּמָרָא מַיְתֵי הַבְּרַיְתָא עַל הַהַזָּאָה שֶׁתְּהֵא לְמַטָּה וְלֹא לְמַעְלָה. וְכֵן כָּתַב הָרַ"ב בְּעַצְמוֹ רֵישׁ קִנִּים. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ה

טו וְלֹא סַגִּי לָן בְּהָכִי, דְּהָא גְּזֵרָה שָׁוָה אִית לָן לְמוּל עֹרֶף, דְּנַיְלֵף נַמִּי לְיָסוֹד. אֶלָּא כִּדְאִיתָא בַּבְּרַיְתָא, דִּכְתִיב וּמָלַק וְהִקְטִיר, מָה הַקְטָרָה בְּרֹאשׁ הַמִּזְבֵּחַ, אַף מְלִיקָה בְּרֹאשׁ הַמִּזְבֵּחַ. וְעוֹד נֶאֱמַר וְהִקְטִיר וְנִמְצָה דָמוֹ, וְכִי תַּעֲלֶה עַל דַּעְתְּךָ לְאַחַר שֶׁהִקְטִיר חוֹזֵר וּמְמַצֶּה, אֶלָּא לוֹמַר לְךָ מַה הַקְטָרָה בְּרֹאשׁ הַמִּזְבֵּחַ אַף מְצוּי בְּרֹאשׁ הַמִּזְבֵּחַ:

טז וְזֶה לְשׁוֹן רַשְׁ"י, עָרְפּוֹ, גַּבֵּהּ רֹאשׁוֹ. מוּל עָרְפּוֹ, לְמַטָּה לְצַד הָאֲגַפִּים מוּל הָרוֹאֶה אֶת הָעֹרֶף. עַד כָּאן. וְצָרִיךְ עִיּוּן, דַּהֲוָה לֵיהּ לְפָרֵשׁ בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת:

יז בְּגְזֵרָה שָׁוָה וּמָלַק וּמָלַק. וְכָתְבוּ הַתּוֹסָפוֹת, דְּלֵיכָּא לְמֵילַף מְלִיקָה דְּחַטָּאת דְּתֵהֵא גַּם כֵּן בְּרֹאשׁ הַמִּזְבֵּחַ, דְּכֵיוָן דִּמְלִיקָה דְּעוֹלָה לֹא יָלְפִינַן אֶלָּא בְּהֶקֵּשׁ אֵינוֹ חוֹזֵר וּמְלַמֵּד בְּגְזֵרָה שָׁוָה:

יח הָרַמְבַּ"ם. וְלֹא סַגִּי לָן כוּ'. וְנַיְלֵף נַמִּי בְּגְזֵרָה שָׁוָה לְלֹא יַבְדִּיל. אֶלָּא כִּדְאִיתָא בַּבְּרַיְתָא דְּתַלְמוּד לוֹמַר וּמָלַק וְהִקְטִיר, מַה הַקְטָרָה הָרֹאשׁ לְעַצְמוֹ וְהַגּוּף לְעַצְמוֹ, אַף מְלִיקָה כוּ'. וּמִנַּיִן שֶׁהַקְטֶרֶת הָרֹאשׁ לְעַצְמוֹ וְהַגּוּף כוּ', שֶׁנֶּאֱמַר וְהִקְטִיר אוֹתוֹ, הֲרֵי הַקְטֶרֶת הַגּוּף אָמוּרָה, הָא מָה אֲנִי מְקַיֵּם וְהִקְטִיר הַמִּזְבֵּחַ כוּ', בְּהַקְטֶרֶת הָרֹאשׁ הַכָּתוּב מְדַבֵּר:

יט **וּמְמַצֶּה**. דְּלֹא כְתִיב אֶלָּא מְצוּי בְּלֹבַד:

כ מִלְּשׁוֹן אֵין מַקִּיפִים שְׁתֵּי חֲבִיּוֹת:

כא **בְּמֶלַח**. כְּדִכְתִיב וְכָל קָרְבַּן מִנְחָתְךָ בַּמֶּלַח תִּמְלָח. רַשִׁ"י:

משנה ו

כב שֶׁעִקַּר הַדָּם הַכָּבֵד וְהַלֵּב וְהַגִּידִים הַיּוֹצְאִים מִשְּׁנֵיהֶם. הָרַמְבַּ"ם. וְתָנוּ רַבָּנָן עוֹלָה אַף עַל פִּי שֶׁמִּצָּה דַּם הַגּוּף וְלֹא מִצָּה דַּם הָרֹאשׁ. יָכוֹל מִצָּה דַּם הָרֹאשׁ וְלֹא דַם הַגּוּף, תַּלְמוּד לוֹמַר הִיא:

משנה ז

כג **כֵּיצַד**. כָּל הָנָךְ מִשְׁנָיוֹת דְּהָכָא וּדְפֶרֶק ב' דִּמְכִילְתִין וּדְפֶרֶק קַמָּא דִּמְנָחוֹת, צְרִיכֵי לְדַקְדֵּק אַמַּאי צְרִיכֵי לְכֻלְּהוּ. תּוֹסָפוֹת:

פרק ז

משנה א

א וְכֵן פֵּרֵשׁ הָרַמְבַּ"ם. וְצָרִיךְ לוֹמַר דְּמַתְנִיתִין רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן הִיא שֶׁאָמַר שָׁמַעְתִּי שֶׁמַּבְדִּילִין בְּחַטַּאת הָעוֹף. וּמַאי לֹא יַבְדִּיל, מְפָרֵשׁ בַּגְּמָרָא אֵין צָרִיךְ לְהַבְדִּיל כוּ'. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב שֶׁהֶאֱרִיךְ וּמַסִּיק לֹא יָדַעְנָא מַאי דּוּחֲקֵיהּ לְאוֹקְמָא כְּרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן וּדְלֹא כְּסָתְמָא דְּמִשְׁנָה ו' פֶּרֶק ו', וּמֵעוֹלָם לֹא אִתְּמַר הָכִי בַּגְּמָרָא, וְלֹא סָלְקָא דַּעְתָּא הָכִי אֶלָּא אֶמְצָעִיתָא וּלְאוֹקְמָא אַף כְּרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן. וְאִם תֹּאמַר כְּמַעֲשֵׂה חַטָּאת כוּ' כְּשֵׁרָה פְּשִׁיטָא, כְּבָר הִרְגִּישׁוּ הַתּוֹסָפוֹת בָּזֶה וְכָתְבוּ כְּשֵׁרָה, זוֹ הִיא מִצְוָתָהּ, וְאַגַּב אַחֲרִינָא נָקְטֵיהּ:

ב **פְּסוּלָה**. הַשְׁתָּא בַּחֲדָא כְעוֹלָה פְּסוּלָה, בְּתַרְתֵּי מִבָּעְיָא. אֶלָּא אַגַּב אַחֲרִינָא נָקְטֵיהּ:

ג הַךְ סֵיפָא לֵיכָּא לְאוֹקְמָא דְּשָׁנֵי בְּמִלִּיקָה וַעֲשָׂאָהּ לְמַעְלָה, דְּהָתְנַן בְּמִשְׁנָה ב' בְּכָל מָקוֹם הָיְתָה כְּשֵׁרָה לְמִלִּיקָתָהּ. אֶלָּא דְּשָׁנֵי בַּהַזָיָה. עַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

ד **הֵינוּ בַּאֲכִילָה**. אֲבָל בְּעָלִים נִתְכַּפְּרוּ. כֵּיוָן שֶׁהִגִּיעַ דָּם לַמִּזְבֵּחַ נִתְכַּפְּרוּ הַבְּעָלִים. תּוֹסָפוֹת:

משנה ב

ה הֵינוּ נַמֵּי אֲלִיבָּא דְּרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן דְּלֹא כְּסוּגִית הַגְּמָרָא. עַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

ו **פְּסוּלָה**. וַאֲפִלּוּ מְלִיקָה בִּלְבַד שֶׁעֲשָׂאָהּ לְמַטָּה, נִרְאֶה דִּפְסוּלָה. דְּהָא יָלְפִינַן לַהּ מִקְּרָא דִּמְלִיקַת עוֹלָה דַּוְקָא בְּרֹאשׁ הַמִּזְבֵּחַ. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ג

ז **וּמוֹעֲלִין**. לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ דִּבְסָמוּךְ דְּאֵין מוֹעֲלִין, הָתָם בֵּין מְלִיקָה בֵּין הַזָיָה כְּמַעֲשֵׂה חַטָּאת. אֲבָל הָכָא הַאי עֲשָׂאָהּ לְמַטָּה [וְדִמְשְׁנָה ב'] דַּעֲלָה נַמֵּי קָאֵי הַאי וְכֻלָּן כוּ' אֵירֵי דְּלֹא שִׁנָּה

בַּמְּלִיקָה אֶלָּא בַּהַזָיָה. [כְּלוֹמַר שֶׁלֹּא מִצָּה כְּלָל וּכְמַאן דְּאָמַר דְּלֹא מְעַכֵּב בְּחַטָּאת. תּוֹסָפוֹת.] וְרִישָׁא וְסֵיפָא בַּמְּלִיקָה, וּמְצֵיעָתָא בַּהַזָיָה. גְּמָרָא:

ח **לְמַטָּה**. אַף עַל פִּי שֶׁשָּׁנָה בַּמְּלִיקָה שֶׁלֹּא מְלָקָהּ כּוּ'. שֶׁאוֹתוֹ סֵדֶר אֵינוֹ אֶלָּא לְמִצְוָה, וְאִם שִׁנָּה לֹא הִפְסִיד כְּלוּם. הָרַמְבַּ"ם. וְעַיֵּן מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי לְעֵיל אוֹת א', עַל כָּרְחָךְ דְּלֹא שִׁנָּה בַּמְּלִיקָה, דְּאִם לֹא כֵּן פְּסוּלָה. וְלֹא קַשְׁיָא לְמַאי תְּנַן חוּץ כּוּ', דִּפְשִׁיטָא דְּאֵין מוֹעֲלִין, דְּכֵיוָן דְּוָכְלָן אַלְעֵיל מְהַדַּר, אִצְטְרִיךְ לַאֲפוּקֵי וּלְמִתְנֵי חוּץ, הוֹאִיל וּלְעֵיל מִתַּנְיָא:

משנה ד

ט כְּדִפְרִישִׁית לְעֵיל דִּבְכָל מַעֲשֶׂיהָ נַעֲשֵׂית כְּמַעֲשֵׂה הַחַטָּאת. וּמַסִּיק בַּגְּמָרָא דְּלָא אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אֶלָּא לַאֲפוּקֵי מִידֵי מְעִילָה. אֲבָל לְמֵיסַק לֵיהּ לְחוֹבָה שֶׁתְּהֵא חַטָּאת וְיֵצֵא יְדֵי חוֹבָתוֹ לֹא אָמַר. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

י וְזֶה לְשׁוֹן רַשְׁ"י, לֹא הֻבְיאָן זְרִיקָתָן לִכְלַל שְׁעַת הֶתֵּר לְהוֹצִיאָן מִידֵי מְעִילָה:

יא כְּלוֹמַר שֶׁאֵין בּוֹ אֲמוּרִים וּמִשָּׁעָה שֶׁהֻתַּר לַכֹּהֲנִים אֵין בּוֹ צַד מְעִילָה:

משנה ה

יב מַסְקִינַן בַּגְּמָרָא, דְּאוֹ אֶצְבַּע אוֹ כְּהֶנָּה בְּדָבָר הַמְעַכֵּב כַּפָּרָה. וּמִשּׁוּם הָכִי לֹא תַקְשֶׁה דְּהָא בְּמְלִיקָה לֹא כְתִיב אֶלָּא כְּהֶנָּה:

יג **שָׁחַט כּוּ'**. בַּגְּמָרָא יְלִיף לַהּ מִקְּרָא:

יד **וְקִדְּשִׁים כּוּ'**. אָמַר רָבָא אִם הוֹעִילָה לוֹ שְׁחִיטַת חוּץ לְחַיְּבוֹ כָּרֵת, לֹא תוֹעִיל לְטַהֲרוֹ מִידֵי נְבֵלָה:

טו הִלְכָךְ נְבֵלָה נַמִּי לֹא הֲוֵי. רַשְׁ"י. וַאֲפִלּוּ לְרַבִּי יְהוּדָה דְּפָרָק ט' מִשְׁנָה ב' דְּמוֹדֶה בְּעוֹף, דְּמַעוּטֵי בִּבְהֵמָה כְּתִיבִי. כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ הַתּוֹסָפוֹת. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

טז כִּדְאָמַר בְּחֻלִּין דַּף כ', מִפְּנֵי שֶׁהוּא מַחְלִיד, פֵּרֵשׁ רַשְׁ"י מִפְּנֵי שֶׁהוּא דּוֹרֵס:

יז וּבַגְּמָרָא אָמְרִינַן דְּאָתְיָא בָּזֶה הַכְּלָל דְּכָל שֶׁלֹּא הָיָה פְּסוּלוֹ בַּקֹּדֶשׁ. רַשְׁ"י:

יח וְשֶׁנִּסְמֵת עֵינָהּ הַיְנוּ שֶׁנָּחְטָה. תּוֹסָפוֹת:

יט וּבְסִפְרָא דְּרֵישׁ לַהּ מִקְּרָא דִּכְתִיב מִן הָעוֹף, וְלֹא כָּל הָעוֹף, פְּרָט לְשֶׁיִּבְּשָׁה:

כ **הַכְּלָל**. לַאֲתוֹיֵי שְׁחִיטַת קָדָשִׁים בִּפְנִים כּוּ'. גְּמָרָא. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ו

כא **טְרֵפָה**. דִּטְרֵפָה אֲסוּרָה בְּהַקְרָבָה כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָרַ"ב טַעֲמָא בְּרֵישׁ פֶּרֶק ו' דִּתְמוּרָה:

כב **מְטַמְּאָה כּוּ'**. דִּתְרֵי טְרֵפָה מְיַתַּר בְּנִבְלַת עוֹף טָהוֹר, לְהָבִיא טְרֵפָה שֶׁשְּׁחָטָהּ שֶׁמְּטַמְּאָה. וְרַבִּי מֵאִיר, לְמַעוּטֵי עוֹף טָמֵא שֶׁאֵין בְּמִינוֹ טְרֵפָה. וְרַבִּי יְהוּדָה, מִנְּבֵלָה נַפְקָא לֵיהּ כּוּ'. בַּגְּמָרָא:

כג **נִבְלַת הָעוֹף שֶׁאֵינָהּ מְטַמְּאָה**. אֶלָּא בַּאֲכִילָה וּבְבֵית הַבְּלִיעָה, כְּדִכְתִיב לֹא יֹאכַל לְטָמְאָה בָהּ [וַיִּקְרָא כב]. אֵין לְךָ אֶלָּא הָאָמוּר בָּהּ. רַשִׁ"י:

כד וּמִשּׁוּם הָכִי כֵּיוָן דְּדַיְּיוֹ דְאוֹרַיְתָא עַיִן סוֹף פֶּרֶק ב' דְּבָעָא קַמָּא, מַסְקִינַן בַּגְּמָרָא דְּרַבִּי מֵאִיר קָרָא אַשְׁכַּח וְקָדָרִישׁ, זֹאת תּוֹרַת הַבְּהֵמָה וְהָעוֹף [וַיִּקְרָא יא], לוֹמַר לְךָ מַה בְּהֵמָה דָּבָר שֶׁמַּכְשִׁירָהּ בַּאֲכִילָה מְטַהֵר טְרֵפָתָהּ מִטֻּמְאָתָהּ, אַף עוֹף דָּבָר שֶׁמַּכְשִׁירָתָהּ בַּאֲכִילָה מְטַהֵר טְרֵפָתָהּ מִטֻּמְאָתָהּ. וְעַיִן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

פרק ח

משנה א

א **כָּל כּוּ**'. הָא תְּנַיְינָא חָדָא זִמְנָא בְּרֵישׁ פֶּרֶק ו' דִּתְמוּרָה וּבְפֶרֶק ה' דַּעֲבוֹדָה זָרָה מִשְׁנָה ט' וּצְרִיכֵי כּוּ'. גְּמָרָא. וְעוֹד תְּנַיְינָא בְּקִנִּים פֶּרֶק ב' מִשְׁנָה ג' כּוּ'. עַיִן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ב לְשׁוֹן רַשִׁ"י, וּמְפָרֵשׁ וְאָזִיל מַאי הִיא כְּגוֹן כּוּ'. וְתֵבוֹת אוֹ אוֹ, נִרְאֶה לִי לְפָרֵשׁ כְּמוֹ בֵּין בֵּין:

ג הָכִי נַמִּי הֲוָה מָצֵי לְפָרוֹשֵׁי לְעֵיל בְּשׁוֹר שֶׁהֻמְּתִית כּוּ':

ד וּבְפֶרֶק ו' דִּתְמוּרָה מְפָרֵשׁ דְּבָעֵי נַמִּי שֶׁעָבְדוּ בָהּ הַכְּמָרִים. [פֵּרוּשׁ שֶׁעָשׂוּ בָהּ מַעֲשֶׂה לְשֵׁם עֲבוֹדָה זָרָה. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב]:

ה וְכֵן כָּתַב רַשִׁ"י. וְכָתְבוּ הַתּוֹסְפוֹת מַשְׁמַע לְפֵרוּשׁוֹ שֶׁהַזָּבַח מְעֹרָב בְּרִבּוֹא שֶׁל רוֹבֵעַ וְנִרְבָּע, וְהַלָּשׁוֹן מַשְׁמַע כֵּן. וְאִי אֶפְשָׁר לוֹמַר כֵּן, דִּדּוּמְיָא דְּרֵישָׁא קָתָנֵי שֶׁהַנִּסְקָל נִתְעָרֵב בִּרְבּ זְבָחִים, וְכֵן מוּכָח בַּגְּמָרָא כּוּ':

משנה ב

ו מַשְׁמַע אֲבָל יַזְכִּיר לְשֵׁם מִי שֶׁהוּא. וְהַתּוֹסָפוֹת פֵּרְשׁוּ, לְשֵׁם מִי שֶׁהוּא הַיְנוּ סְתָמָא, דְּסְתָמָא נַמִּי כְּלִשְׁמוֹ דָּמֵי:

ז וְלֹא מְשָׁנֵי בְּחַטַּאת הָעוֹף כּוּ', דְּהָכָא בִּזְבָחִים מַיְרֵי. וְעוֹד, דְּעוֹפוֹת לָאו בְּנֵי רְעִיָּה וּפְדָיָה נִינְהוּ. תּוֹסָפוֹת. וְעַיִן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ח וְהָרַמְבַּ"ם מְחַיְּבוֹ שֶׁיִּמְכֹּר כָּל אֶחָד בִּפְנֵי עַצְמוֹ. וְהַטַּעַם שֶׁאִם יִמְכְּרוּם בְּיַחַד אַכַּתִּי הַדָּמִים מְעֹרָבִים וְנִמְצָא שֶׁעֲדַיִן נֵיחוּשׁ שֶׁמָּא יַחֲלִיף, שֶׁקְּדֻשַּׁת בְּהֵמָה חָלְתָה עַל דְּמֶיהָ וְאֵין מְשַׁנִּין מִקְּדֻשָּׁה לְקְדֻשָּׁה:

ט דִּשְׁאָר פְּסוּלֵי מֻקְדָּשִׁים נִמְכָּרִים בָּאטְלִיז כּוּ' דְּיֵשׁ הֲנָאָתָן לַהֶקְדֵּשׁ. וְעַיִן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

י **וְיֵאָכְלוּ**. הָכָא לֹא גָּרְסִינַן וְיִמָּכְרוּ, דְּהָא בְּכוֹר וּמַעֲשֵׂר אֲסוּרִים בִּמְכִירָה. עַיִן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

יא מִלְּבַד שְׂעִיר נָשִׂיא, כְּדִכְתִיב שְׂעִיר עִזִּים זָכָר. וּמִשּׁוּם הָכִי אִצְטְרִיךְ לְפָרֵשׁ דְּהַחַטָּאת אֵינָהּ לְעוֹלָם אַיִל, וְלֹא סַגִּי בְּמַאי דְּפָרֵשׁ דְּהַחַטָּאת אֵינָהּ אֶלָּא נְקֵבָה:

משנה ד

יב דִּקְרָאֵי הָכִי כְּתִיבֵי, כִּי כָל שְׂאֹר וְכָל דְּבַשׁ לֹא תַקְטִירוּ מִמֶּנּוּ אִשֶּׁה לַה' קָרְבַּן רֵאשִׁית תַּקְרִיבוּ אוֹתָם לַה' וְאֶל הַמִּזְבֵּחַ לֹא יַעֲלוּ לְרֵיחַ נִיחוֹחַ. וְדִיקֵי רַבָּנָן, אוֹתָם אַשְׁאֹר וּדְבַשׁ קְאֵי, כְּדִדְרִשִׁינַן לְעֵיל קָרְבַּן רֵאשִׁית תַּקְרִיבוּ מִן הַשְּׁאֹר וְהַדְּבַשׁ, וְדָרְשׁוּ רַבָּנָן, אוֹתָם, מִעֵט רַחֲמָנָא אוֹתָם, אוֹתָם הוּא דְּאִי אַתָּה מַעֲלֶה עַל הַמִּזְבֵּחַ אֲבָל אַתָּה מַעֲלֶה לְשֵׁם עֵצִים. אֲבָל מִידֵי אַחֲרִינֵי שֶׁמְּמֻנּוּ לָאִשִּׁים דְּנָפֵיק מִסֵּיפָא דִּקְרָא קַמָּא לֹא. וְרַבִּי אֶלִיעֶזֶר מוֹקֵי לְמַעוֹטֵי דְּאוֹתָם כּוּ', לְעִנְיַן כֶּבֶשׁ כּוּ'. וְרַבָּנָן תַּרְתֵּי שְׁמַע מִנַּהּ. עַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ו

יג **בְּמַיִם כּוּ'**. אֶפְלוּ רַבָּנָן מוֹדוּ דְּלָא אָסְרֵי לְשֵׁם עֵצִים וּלְשֵׁם מַיִם אֶלָּא בְּמִידֵי דְּהַקְרָבָה כּוּ', אֲבָל חֻלִּין גְּמוּרִין שְׁרֵי לְכֻלֵּי עָלְמָא לְשֵׁם עֵצִים וּלְשֵׁם מַיִם. וְכֵן דַּם פְּסוּלִין וְהַתַּמְצִית. תּוֹסָפוֹת:

טו וְהַיְנוּ כְּשֶׁנָּפַל מִתּוֹךְ כְּלִי קָטָן שֶׁאֵין מוֹצִיא אֶלָּא טִפָּה טִפָּה:

יד **מַרְאֶה כּוּ'**. לָאו בְּאַדְמִימוּת מְעַט מִתְכַּשֵּׁר אֶלָּא מַרְאִית דָּם גָּמוּר קָאָמַר כּוּ'. תּוֹסָפוֹת. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

טז **אֵין דָּם מְבַטֵּל דָּם**. וּשְׁנֵיהֶם מִקְרָא אֶחָד דְּרָשׁוּ. וְלָקַח מִדַּם הַפָּר וּמִדַּם הַשָּׂעִיר הַדָּבָר יָדוּעַ שֶׁדָּמוֹ שֶׁל פַּר מְרֻבֶּה מִשֶּׁל שָׂעִיר. רַבָּנָן סָבְרֵי מִכָּאן לָעוֹלִין שֶׁאֵין מְבַטְּלִין זֶה אֶת זֶה [וְהֵנֵי דָּמִים דְּמַתְנִיתִין לֹא עוֹלִין נִינְהוּ וּלְהָכִי מְבַטְּלִין אַהֲדָדֵי]. וְרַבִּי יְהוּדָה סָבַר, מִכָּאן לְמִין בְּמִינוֹ שֶׁאֵינוֹ בָּטֵל כּוּ'. בַּגְּמָרָא:

יז רַשִׁ"י. וּמִדִּבְרֵיהֶם לָמְדְנוּ דְּרַבִּי יְהוּדָה בְּקַמָּא קַמָּא בָּטֵיל נַמִּי פָּלֵיג. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ז

יח וְהוּא הַדִּין בְּדָם פְּסוּלִים בְּעַצְמָם לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ. וְרַשִׁ"י וְהָרַמְבַּ"ם כָּתְבוּ כְּגוֹן בְּדָם רוֹבֵעַ וְנִרְבָּע אוֹ שְׁנִשְׁחַט חוּץ כּוּ':

יט וְהָא דְּלָא גָּזְרִינַן בְּדָם הַבְּהֵמָה וּבְדָם הַחַיָּה, מִשּׁוּם דִּבְהַהוּא לֹא אָתֵי לְמִטְעֵי לְאַכְשׁוֹרֵי בְּעֵינֵיהּ. תּוֹסָפוֹת:

כ דְּאִי פָּלֵיג, לֵיעָרְבִינְהוּ וְלִתְנִינְהוּ כּוּ'. גְּמָרָא. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב דִּלְטַעֲמָא שֶׁכָּתַב הָרַ"ב בְּרֵישׁ פֶּרֶק קַמָּא מִשּׁוּם בְּעֵינֵיהוּ, פָּלֵיג רַבִּי אֶלִיעֶזֶר בְּתַרְוַיְיהוּ דִּסְבִירָא לֵיהּ דְּלֹא גָּזְרִינַן. וּלְמַה שֶׁכָּתַב הָרַ"ב כָּאן לֹא הָוָה לֵיהּ לְפָרֵשׁ בִּתְחִלָּה דִּבְרֵי הַתַּנָּא קַמָּא מִשּׁוּם בְּעֵינֵיהוּ כּוּ':

משנה ח

כא כָּל אֲשֶׁר מוּם בּוֹ לֹא תַקְרִיבוּ. בְּפָרָשַׁת אֱמוֹר:

כב וְאִי אִתְּמַר בְּהָא, בְּהָא קָאָמְרֵי רַבָּנָן, אֲבָל בְּהָא אֵימָא מוֹדוּ לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר. גְּמָרָא:

משנה ט

כג וּמְסַיֵּם בַּבְּרַיְתָא דְּיִחֵזֹר וְיִתֵּן לְמַטָּה. עַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה י

כד דְּסִבְירָא לֵיהּ אֵין בֵּילָה, וּלְכָךְ אִי אֶפְשָׁר לְפָרֵשׁ מַתְנִיתִין בְּבָלוּל, דְּדִלְמָא מֵהַאי יָהֵיב וּמֵהַאי לֹא יָהֵיב. וְכִי פְּלִיגִי בְּכוֹסוֹת וְקָאֵי גַּם אַמַּתְנִיתִין ז' וּמִשְׁנָה ט'. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

כה **בַּל תְּגָרַע**. לֹא סָלְקָא דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר שָׁיְקְשָׁה לוֹ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מִבַּל תּוֹסִיף, מִשּׁוּם דְּרוֹאֶה אֲנִי כְּאִלּוּ הוּא מַיִם. וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר שֶׁהֶשִׁיבוֹ, לְפִי דְּבָרָיו שֶׁל רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ הֶשִׁיבוֹ, דְּלֵית לֵיהּ טַעֲמָא דְּרוֹאֶה אֲנִי כוּ'. תּוֹסְפוֹת:

כו **בְּעַצְמוֹ**. פֵּרוּשׁ, כְּשֶׁהַדָּבָר עוֹמֵד בְּעַצְמוֹ וְלֹא כְּשֶׁיֵּשׁ בּוֹ דָּבָר אַחֵר. וְאַף עַל גַּב דְּבַל תְּגָרַע נַמִּי כוּ', טוֹב שֶׁלֹּא תְגָרַע הַמִּצְוָה. תּוֹסְפוֹת:

משנה יא

כז **כָּשֵׁר**. וּכְגוֹן דְּיָהֵיב דְּמֵי הַפְּנִימִיּוֹת בַּחוּץ לְשֵׁם מַיִם. דְּאִי לָאו הָכִי הֵיאַךְ חָזַר וְנָתַן בַּפְּנִים, וַהֲלֹא כְּבָר נִתְכַּפֵּר. וּכְהַאי גַּוְנָא מַיְרֵי בַּסֵּיפָא בַּפְּנִים וְנָתַן בַּחוּץ, שֶׁהַכְּנִיס דְּמִים הַחִיצוֹנִים לְשֵׁם מַיִם. תּוֹסְפוֹת. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב דְּכֵן צָרִיךְ נַמִּי לְפָרֵשׁ לְעֵיל בְּמִשְׁנָה ט':

משנה יב

כח **פָּסוּל כוּ'**. פְּלִיגִי בְּיִלְפּוּתָא דְּקָרָא. כִּדְאִיתָא בַּגְּמָרָא:

כט **שׁוֹגֵג כוּ'**. הָא מֵזִיד פָּסוּל בְּשֶׁכֹּפֶר, כִּדְדָיְקִינַן בַּגְּמָרָא כוּ'. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

פרק ט

משנה א

א לַמִּזְבֵּחַ. דְּמוֹקְדָה לְאַהֲדוֹרֵי פּוֹקְעִין הוּא דַּאֲתָא [כְּשֵׁרִים שֶׁפָּקְעוּ. דְּמוֹקְדָה מַשְׁמַע מוֹקֵד שֶׁהָיָה לוֹ כְּבָר]. וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ נַפְקָא לֵיהּ מֵאֲשֶׁר תֹּאכַל הָאֵשׁ. וְרַבָּן גַּמְלִיאֵל מִבָּעֵי לֵיהּ לְעִכּוּלֵי עוֹלָה אַתָּה מַחֲזִיר וְאִי אַתָּה מַחֲזִיר עִכּוּלֵי חַטָּאת. וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ לָאו מִמֵּילָא שְׁמַע מִנַּהּ דְּעִכּוּלֵי עוֹלָה מְהַדְּרִינַן. גְּמָרָא:

ב הַמִּזְבֵּחַ. וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ טַעֲמָא קָאָמַר, דְּהָא דְּרָאוּי עַל מוֹקְדָה לֹא יֵרֵד, מִשּׁוּם קָדְשַׁת מִזְבֵּחַ הוּא. וְרַבָּן גַּמְלִיאֵל מִזְבֵּחַ אַחֲרִינָא כְּתִיב, וְאִידָךְ כוּ'. גְּמָרָא. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ג **כְּשֵׁרִין**. אִי אֶפְשָׁר לִהְיוֹת לַנְּסָכִים כְּשֵׁרִים גְּמוּרִין כֵּיוָן שֶׁהַזֶּבַח פָּסוּל. אֶלָּא כְּלוֹמַר כְּשֵׁרִים מִפְּסוּל עַצְמָן. תּוֹסָפוֹת:

משנה ב

ד **חוּץ כּוּ**'. וּפֶסַח וְחַטָּאת שֶׁשְּׁחָטָן שֶׁלֹּא לִשְׁמָן וְשֶׁקִּבְּלוּ פְּסוּלִים כּוּ' וְהַנְּתָנִין לְמַטָּה שֶׁנִּתְנָן לְמַעְלָה כּוּ' כִּדְתַנְיָא בַּבְּרַיְתָא. וְאַף עַל גַּב דְּתָנֵי אִלּוּ, תָּנָא וְשֵׁיֵר וְשָׁמָא מִשּׁוּם דְּכָל שֶׁכֵּן הַנָּהוּ. תּוֹסָפוֹת:

ה **וְזָרְקוּ כּוּ**'. תְּחִלַּת עֲבוֹדָה שֶׁבַּדָּם וְסוֹפָהּ נָקֵט. וְלֹא אִצְטְרִיךְ לְמַתְנֵי הַלָּךְ:

ו זֹאת מְעוּטָא, וְהֵיא מְעוּטָא, וְה' דְּהָעוֹלָה מְעוּט, דְּמַשְׁמַע הָעוֹלָה הַמֻּיֶּחֶדֶת כְּשֵׁרָה וְלֹא פְּסוּלָה. רַשִׁ"י. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

ז **בַּקֹּדֶשׁ**. פֵּרֵשׁ רַשִׁ"י מִשֶּׁבָּאת לְעֲזָרָה נִפְסְלָה. וְהַתּוֹסָפוֹת פֵּרְשׁוּ שֶׁאֵירַע פְּסוּל לְאַחַר שְׁחִיטָה וְנִתְקַדֵּשׁ בִּקְדֻשַּׁת כְּלִי, מִשּׁוּם דְּרוֹבֵעַ וְנִרְבָּע בָּעֲזָרָה מַאי אִיכָּא לְמֵימַר:

ח **אֵין כּוּ**'. דִּלְהָכִי אָתֵי זֹאת, לְמַעוֹטֵי, כִּדְאִיתָא בַּגְּמָרָא:

משנה ג

ט **הָרוֹבֵעַ כּוּ**'. מְפֹרָשִׁים בְּרֵישׁ פֶּרֶק ו' דִּתְמוּרָה. וְיֵשׁ לְדַקְדֵּק בִּשְׁתֵּיהֶן וְכֵן לְקַמָּן פֶּרֶק י"ד מִשְׁנָה ב' דְּלֹא תְנַן שֶׁהֵמִית אֶת הָאָדָם:

י וְאֵינָנוּ סְגַן הַכֹּהֲנִים. וּמִכָּל מָקוֹם הָיָה כֹּהֵן. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ו

יא וְכֵן פֵּרֵשׁ רַשִׁ"י. וְטַעֲמֵיהוּ, דְּאִלּוּ בִּזְמַן שֶׁפָּרְשׁוּ, אֲפִלּוּ עָלוּ יֵרְדוּ, כְּרַבִּי דְּבָרַיְתָא. וְאַף עַל גַּב דְּתָנַן פָּרְשׁוּ לֹא יַעֲלוּ, הוּא הַדִּין דְּאִם עָלוּ יֵרְדוּ. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

יב **שֶׁפָּקְעוּ**. עָפוּ. כְּמוֹ שֶׁאָנוּ רוֹאִין בְּמוֹקֵד הָאֵשׁ שֶׁכָּל דָּבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ לַחוּת הוּא עָף מִן הָאֵשׁ כְּשֶׁמַּתְחִיל אוֹתוֹ לַחוּת לְהִתְנוֹעֵעַ וְלָצֵאת. הָרַמְבַּ"ם:

יג וְהָא דְּמִשְׁנָה ד' אִם יָרְדוּ לֹא יַעֲלוּ דְּמַשְׁמַע דְּאָסוּר לְהַעֲלוֹתָם וְכֵן כָּתַב הָרַמְבַּ"ם, הָתָם כְּשֶׁלֹּא אָכָלְתָן הָאֵשׁ כְּלָל, וְכֵן מַשְׁמַע בַּגְּמָרָא:

משנה ז

יד **הַכֵּלִים כּוּ**'. וְעַל מְנָת שֶׁיִּהְיֶה אוֹתוֹ דָּבָר רָאוּי לְאוֹתוֹ כְּלִי. הָרַמְבַּ"ם:

טו וְהוּקְשָׁה לְהַתּוֹסָפוֹת, דְּאַמַּאי לֹא יְקַדְּשׁוּ מַחְתָּה דִּקְטֹרֶת וְהַכַּף, וְכֵן בְּזִיכִין וְשֻׁלְחָן. וּפֵרֵשׁ רַבֵּנוּ תָּם דְּמַדָּה לָאו דַּוְקָא, אֶלָּא לְהָכִי קָרֵי לְיֵבֵשׁ מִדָּה וְלֹא כְּלִי, לְפִי שֶׁיֵּבֵשׁ יְכוֹלִין לְמַדֵּד מָחוּק אוֹ גָדוּשׁ בְּכָל עִנְיָן שֶׁיִּרְצֶה, אֲבָל דָּבָר לַח לֹא שַׁיָּךְ מִדָּה גַּבֵּיהּ, שֶׁהֲרֵי מִדַּת לַח אֵינָהּ שָׁוָה, דְּדָבָר לַח אֵינָהּ יְכוֹלָה לִהְיוֹת גָּדוּשׁ, וּפְעָמִים שֶׁמִּדַּת לַח זֶה יְתֵרָה מִזֶּה כְּמוֹ מִדַּת יַיִן

יְתֵרָה מִמִּדַּת מַיִם לְפִי שֶׁיַּיִן עָב יוֹתֵר וְכֵן שֶׁמֶן מִיַּיִן, לְהָכִי לֹא קָרֵי לֵיהּ מִדָּה. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

טז דְּהַאי עָלָיו בְּגִינוֹ וּבִשְׁבִילוֹ קָאָמַר. רַשִׁ"י. וְהָרַמְבַּ"ם כָּתַב שֶׁהֲרֵי אֵין שָׁם מִזְבֵּחַ לִזְרֹק עָלָיו:

יז לְכְאוֹרָה וְכָל שֶׁכֵּן אִם לֹא נִשְׁחֲטוּ כְּלָל. וּכְרַבִּי יוֹחָנָן בַּגְּמָרָא דַּף נ"ט. אֶלָּא כֵּיוָן דְּאִם כֵּן בַּעֲלֵי חַיִּים נִדְחִים, וּבְרֵישׁ פֶּרֶק ו' דְּיוֹמָא מַשְׁמַע דְּקַיְמָא לָן אֵין בַּעֲלֵי חַיִּים נִדְחִין כוּ', צָרִיךְ לְפָרֵשׁ דְּלֹא אַתָא לְמֵימַר אֶלָּא דִּשְׁחִיטַת כַּשְׁרוּת לֹא מַהֲנֵי לַהּ, אֲבָל אִי לֹא נִשְׁחֲטָה כְּלָל אֵין בַּעֲלֵי חַיִּים נִדְחִין, וּכְרַב דְּפָלֵיג אַדְּרַבִּי יוֹחָנָן:

יח **בַּקֹּדֶשׁ**. בָּעֲזָרָה. רַשִׁ"י:

פרק י

משנה ב

א **הַמְקֻדָּשׁ מֻחֲבָרוֹ**. שֶׁיֵּשׁ בּוֹ צַד רִבּוּי קְדֻשָּׁה מִמֶּנּוּ. רַשִׁ"י:

ב (ג) וְכֵן כָּתַב רַשִׁ"י. וְנִרְאֶה לִי מִשּׁוּם דְּקַשְׁיָא לְהוּ הָא דְּתָנַן בְּמִשְׁנָה ד' הַחַטָּאת קוֹדֶמֶת, וְלֹא תָנַן דַּם חַטָּאת, וְהָתָם אָמְרִינַן זֶה בָּנָה אָב לְכָל הַחַטָּאוֹת. וּלְהָכִי פֵּרְשׁוּ דְּהָכָא דַּוְקָא כְּשֶׁשְּׁנֵיהֶם שְׁחוּטִים וְנִזְרְקוּ וְהָתָם כְּשֶׁעוֹמְדִין לִשְׁחֹט. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ד **שֶׁדָּמָהּ כּוּ'**. וְלֹא סַגִּי לֵיהּ מִפְּנֵי שֶׁהַחַטָּאת מְרַצָּה עַל חַיָּבֵי כְּרֵתוֹת דְּאִיכָּא בְּאָשָׁם נַמִּי דְּיֵשׁ לוֹ קִצְבָּה לְדָמִים כְּדִלְקַמָּן מִשְׁנָה ה'. אֲבָל חַטָּאת כָּל דְּהוּ, וְרִבּוּי דְּמִזְבֵּחַ עָדִיף. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ה בְּפֵרוּשׁ בַּכָּתוּב, אֶלָּא נִלְמָד בִּלְמוּד, דִּשְׁיָרִים לַיְסוֹד בְּכֻלְּהוּ הֲוֵי כְּמוֹ שֶׁכָּתַב רַשִׁ"י בַּגְּמָרָא דַּף נ"ב. וְכֵן כָּתַב הַמַּגִּיד מִשְׁנֶה:

ו **קָדְשֵׁי קָדָשִׁים**. לֹא סַגִּי לֵיהּ בְּטַעֲמָא דְּמַרְצֶה, מִשּׁוּם דְּתוֹדָה וְאֵיל נָזִיר מְקֻדָּשִׁים דְּטָעוּנִין לֶחֶם, כְּדְאָמְרִינַן בַּגְּמָרָא. תּוֹסְפוֹת:

משנה ג

ז מִפְּנֵי שֶׁמִּצְוָתָן מְרֻבָּה, שֶׁכָּל הַקְּרֻבָּנוֹת בָּאִין מֵהֶן. רַשִׁ"י:

ח **דָּמוֹ כּוּ'**. בִּשְׁלָמָא אֲמוּרִים לֵיתַנְהוּ בָּעוֹפוֹת, אֶלָּא דָּם מִיהָא אִיתָא. אֶלָּא לְאַשְׁמְעִינַן אֲמוּרָיו כִּי דָּמוֹ, מַה דָּמוֹ לִפְנֵי זְרִיקָה אַף אֲמוּרָיו קֹדֶם זְרִיקָה, דְּהָא קָרֵי לְהוּ קָדְשֵׁי קָדָשִׁים. וּמַה דָּמוֹ מִפְסִיל בְּיוֹצֵא אַף אֲמוּרָיו מִפַּסְלֵי בְּיוֹצֵא. גְּמָרָא. וְנִרְאֶה לִי דְּמַתְנִיתִין אַלִּיבָּא דְּרַבִּי אֶלִיעֶזֶר מִשְׁנָה ג' פֶּרֶק קָמָא דִּמְעִילָה, דִּסְבִירָא לֵיהּ דְּאֲמוּרָיו נִפְסָלִין בְּיוֹצֵא. וְכֵן מַשְׁמַע בַּסּוּגְיָא. גְּמָרָא:

משנה ד

ט **חַטָּא**. כְּלוֹמַר דִּמְכַפֶּרֶת:

י וְכֵיוָן דְּלֵית בָּהּ הַקְטָרָה לֹא מְהַנְיָא טַעֲמָא דִּמְרַצֶּה כְּדִלְעֵיל מִשְׁנָה ב'. תּוֹסְפוֹת:

יא כְּדִמְפָרֵשׁ בַּבְּרַיְתָא, שֶׁאֵין תַּלְמוּד לוֹמַר לְלַמֵּד שֶׁתִּקְרַב רִאשׁוֹנָה, שֶׁהֲרֵי כְּבָר נֶאֱמַר וְאֶת הַשֵּׁנִי יַעֲשֶׂה עוֹלָה:

יב הָכִי קָאָמַר, אֲפִלּוּ חַטַּאת הָעוֹף לְעוֹלַת בְּהֵמָה. דִּבְתַרְוַיְהוּ בְּהֵמָה לֹא צְרִיכָא לְבִנְיַן אָב. גְּמָרָא:

יג וְלָאו כְּלָלָא הוּא, דְּהָא בְּיוֹלֶדֶת כְּתִיב אֶחָד לְעוֹלָה וְאֶחָד לְחַטָּאת, הֲרֵי שֶׁהִקְדִּים עוֹלָה לְחַטָּאת. וְטַעֲמָא בַּגְּמָרָא, לְפִי שֶׁכָּאן בָּאָה בְּמָקוֹם בְּהֵמָה דַּעֲשִׂירוּת שֶׁהָיְתָה בְּהֵמָה לְעוֹלָה. וּמִכָּל מָקוֹם מַסִּיק רָבָא דְּאַף בְּיוֹלֶדֶת לֹא הִקְדִּימָהּ הַכָּתוּב אֶלָּא לְמִקְרָאָה שֶׁתַּקְדִּים בִּקְרִיאַת שֵׁם וְלֹא לַעֲבוֹדָה. אֲבָל לְשׁוֹן רַשׁ"י, לְמִקְרָאָה שֶׁתְּהֵא נִקְרֵאת בָּעִנְיָן תְּחִלָּה, אֲבָל בַּעֲבוֹדָתָן חַטָּאת קוֹדֶם. וּלְפִי זֶה כְּלָלָא הוּא, וְכֵן כָּתַב הָרַמְבַּ"ם. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ו

יד כְּלוֹמַר שֶׁנִּקְרְבוּ אֲמֶשׁ. וּדְלֹא כְמוֹ שֶׁכָּתַב בְּפֵרוּשׁ רַשׁ"י שֶׁבָּאוּ אֲמֶשׁ לָעֲזָרָה וְשָׁהוּ עַד הַיּוֹם לְשָׁחֳטָן. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

טו **אֲמֶשׁ כּוּ'**. פֵּרֵשׁ בְּקָנְטְרֵס, דְּזִלְזוּל הוּא לְהַשְׁהוֹתָם כָּל כָּךְ שֶׁצּוּרַת הַבָּשָׂר מִתְקַלְקֶלֶת. וְעַל חִנָּם דָּחַק. אֶלָּא הֵינוּ טַעֲמָא, דִּשְׁלָמִים שֶׁל אֶמֶשׁ אֵין לָהֶם הֶתֵּר אֲכִילָה אֶלָּא עַד הַלַּיְלָה, וְחַטָּאת וְאָשָׁם שֶׁל יוֹם עַד הַבֹּקֶר [הֵינוּ מִדְּאוֹרַיְתָא. וּלְדִבְרֵי חֲכָמֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה עַד חֲצוֹת] דְּנֶאֱכָלִין לְיוֹם וְלַיְלָה. תּוֹסָפוֹת:

טז **הַחַטָּאת כּוּ'**. וְהוּא הַדִּין אָשָׁם, דְּקָדְשֵׁי קָדָשִׁים הוּא. כֵּן כָּתְבוּ הַתּוֹסָפוֹת. וּבַתּוֹסֶפְתָּא שָׁנוּי בְּהֶדְיָא כוּ'. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ז

יז **לְשַׁנּוֹת**. נִרְאֶה לִי דַּאֲתָא לְאַשְׁמְעִינַן שֶׁאִם צָלָאוּ יָכוֹל לְהוֹסִיף עָלָיו בְּתַבְלִין, וְכֵן אִם בִּשְּׁלוֹ יָכוֹל אַחַר כָּךְ לְשָׁלְקוֹ אוֹ לְצָלְאוֹ. דְּאִי לֹא תֵּימָא הָכִי הָא תְּנִינַן לֵיהּ בְּפֶרֶק אֵיזֶהוּ. וְגַם לִישְׁנָא דְּיָכוֹל לְשַׁנּוֹת דַּיֵּק שַׁפִּיר טְפֵי. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

יח מַשְׁמַע דִּלְמַעוֹטֵי מִכָּרֵת דְּנוֹתָר. וְאִי אֶפְשָׁר לוֹמַר כֵּן, דִּבְוַדַּאי טַעַם כְּעִקָּר לְחַיְּבוֹ בְּכָרֵת. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ח

יט לְרִוחָא דְּמִלְּתָא כָּתַב דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר. שֶׁכֵּן הוּא בַּבְּרַיְתָא מְנָחוֹת דַּף ע"ה. אֲבָל בְּמִשְׁנָה ג' פֶּרֶק ו' דִּמְנָחוֹת מִסְתָּם סָתַם לָן כוּ':

כ **וְלֹג כוּ'**. הָכִי פֵּרוּשׁוֹ, וּמוֹתַר לֹג. דְּמוֹתָר קַמָּא קָאֵי נַמִּי אַלֹּג, דְּהָא הִזָּה מִמֶּנּוּ כְּדִתְנַן פֶּרֶק י"ד דְּנָגְעִים מִשְׁנָה י':

כא וּבְסוֹף פֶּרֶק י"ב דִּמְנָחוֹת כָּתַב, דְּקוֹמְצוֹ וּמַקְטִיר הַקֹּמֶץ וְשִׁירַיִם נֶאֱכָלִין. וְהֵן דִּבְרֵי שְׁמוּאֵל בַּגְּמָרָא דְּהָכָא. וְכֵן פָּסַק הָרַמְבַּ"ם בְּחִבּוּרוֹ. וְכֵן נַמִּי בַּיַּיִן כָּתְבוּ שָׁם דִּמְנַסְּכוֹ לַשִּׁשִּׁיתִין. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

פרק יא

משנה א

א **כִּבּוּס**. הוּא בְּשִׁבְעָה סַמְמָנִים שֶׁמַּעֲבִירִין עַל הַכֶּתֶם. כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָרַמְבַּ"ם. תּוֹסְפוֹת חֲדָשִׁים:

ב וְאַף עַל גַּב דְּנִשְׁרָפִים נַמִּי אֲמִעוּט מִתֵּאָכֵל וְרִבְּתָה תּוֹרָה, הָא אֵיכָּא מְעוּטָא זֹאת, וּמְרַבֶּה אֲנִי הַנִּשְׂרָפֶת דְּדָמְיָא לְנֶאֱכֶלֶת, שֶׁכֵּן הִיא בְּהֵמָה וּשְׁחוּטָה כְּמוֹתָהּ וּבַצָּפוֹן וּכְלִי וְקֶרֶן וְאֶצְבַּע וְחֲדָהּ וְאִשִּׁים כְּמוֹתָהּ, וּמוֹצִיא אֲנִי עוֹף דְּלֹא דָּמְיָא אֶלָּא בַּחוּץ וּבַאֲכִילָה. גְּמָרָא:

משנה ב

ג **שֶׁלֹּא כוּ'**. דִּתְרֵי מְעוּטָא כְּתִיבִי, כְּתִיב מִדָּמָהּ, וּכְתִיב אוֹתָהּ. בַּתְרֵיהּ דִּקְרָא דִּכְבוּס וּמְרִיקָה וּשְׁטִיפָה כְּתִיב בַּקֹּדֶשׁ כָּל זָכָר בַּכֹּהֲנִים יֹאכַל אוֹתָהּ. גְּמָרָא:

ד אֲבָל הַתּוֹסְפוֹת כָּתְבוּ, פֵּרֵשׁ הַקַּנְטֶרֶס אוֹ זָרְקוּ, אַף עַל גַּב דַּאֲפִלּוּ כְּשֵׁרָה אִם נִתַּז דָּמָהּ כוּ', אִצְטְרִיךְ לְאַשְׁמְעִינַן בִּפְסוּלִין, לְמֵימַר דְּדָם דְּחוּיּ הוּא, וְאֵין הַנּוֹתָר בַּמִּזְרָק כָּשֵׁר לִזְרִיקָה, וְלֹא תֵּימָא יַחֲזֹר הַכָּשֵׁר וְיִזְרֹק דְּפָסוּל עוֹשֶׂה שִׁירַיִם. עַד כָּאן. וּבְרֵישׁ פֶּרֶק קַמָּא דִּמְעִילָה פֵּרֵשׁ הָרַ"ב דְּאֵין עוֹשֶׂה שִׁירַיִם אֶלָּא הַטָּמֵא. וְגַם הָרַמְבַּ"ם גּוֹרֵס וְזָרְקוּ:

משנה ג

ה **הַדָּם**. יָלִיף לַהּ בַּגְּמָרָא, אֲשֶׁר יֻזֶּה, לֹא אָמַרְתִּי לְךָ אֶלָּא מָקוֹם דָּם בִּלְבָד:

משנה ד

ו **וּמְרִיקָה כוּ'**. דִּבָּתַר כְּלִי חֶרֶס כְּתִיב וְאִם בִּכְלִי נְחשֶׁת בֻּשָּׁלָה וּמֹרַק וְשֻׁטַּף בַּמַּיִם. בְּרִיתָא. וּפֵרֵשׁ הַכֶּסֶף מִשְׁנֶה דְּכֵיוָן דִּכְתִיב וְי"ו בָּתַר בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ דִּכְתִיב בְּרֵישָׁא, בַּתְרֵיהּ גְּרִירֵי:

ז רַשִׁ"י. וְכֵן כָּתַב בְּפֵרוּשׁ הַחֻמָּשׁ אַיְשְׁבֵר דִּכְתִיב בְּחַטָּאת, וְהוּא הַדִּין לְכָל הַקֳּדָשִׁים. עַד כָּאן. וּתְמַהֲנִי דְּאִם כֵּן כִּי תָנַן לְקַמָּן מִשְׁנָה ז' אֶחָד קָדְשֵׁי קָדָשִׁים וְאֶחָד קָדָשִׁים קַלִּים טְעוּנִים מְרִיקָה וּשְׁטִיפָה, וְאַמַּאי לֹא תָּנַן נַמִּי שְׁבִירָה. וְהָרַמְבַּ"ם פֵּרֵשׁ, זֶה חֹמֶר דְּקָאֵי אַכִּבּוּס וְאַשְׁבִּירַת כְּלִי חֶרֶס:

ח **מִקָּדְשֵׁי קָדָשִׁים**. אִיכָּא טְפֵי, קֶרֶן וְאֶצְבַּע כוּ', אֶלָּא חַד מִתְּרֵי תְּלָת חֲמֵרֵי נָקֵט. גְּמָרָא:

משנה ה

ט תֵּימַהּ, מַאי שְׁנָא דִּלְעִנְיַן טֻמְאָה לֹא מִקְרֵי בֶּגֶד מִן הַתּוֹרָה אַף עַל גַּב דְּשַׁיֵּר בָּהּ כְּדֵי מַעֲפֹרֶת, וּלְגַבֵּי חַטָּאת מִקְרֵי בֶּגֶד. וּכְמוֹ כֵן קָשֶׁה בְּסָמוּךְ גַּבֵּי כְּלֵי חֶרֶס. וְנִרְאֶה לְפָרֵשׁ כֵּיוָן שֶׁמּוֹעִיל לוֹ יִחוּד לְאוֹתוֹ בֶּגֶד שֶׁשִּׁיֵּר בּוֹ כְּדֵי מַעֲפֹרֶת וּלְאוֹתוֹ כְּלִי שֶׁנִּקֵּב בְּשׁוֹרֶשׁ קָטָן, שֶׁאִם הָיָה מְיַחֲדוֹ לְזֵיתִים אוֹ לְרִמּוֹן הָיָה מְקַבֵּל טֻמְאָה מִכָּאן וּלְהַבָּא, חָשׁוּב הוּא כְּלִי וּבֶגֶד לְעִנְיַן דַּם חַטָּאת, כֵּיוָן דְּאֵין מְחֻסַּר מַעֲשֶׂה אֶלָּא יִחוּד בְּעָלְמָא. תּוֹסָפוֹת:

י וְצָרִיךְ לוֹמַר דְּהָא דִּתְנַן [בְּמַסֶּכֶת כֵּלִים פֶּרֶק ג] הָאַלְפָּס וְהַקְּדָרָה שֶׁעוּרָן בְּזֵיתִים, הַיְנוּ מִדְּרַבָּנָן, אֲבָל מִדְּאוֹרַיְתָא סַגִּי בְּשׁוֹרֶשׁ קָטָן. תּוֹסָפוֹת:

משנה ו

יא **נְחֹשֶׁת.** אֵין הֶפְרֵשׁ בֵּין כְּלֵי נְחֹשֶׁת לִשְׁאָר כְּלֵי מַתֶּכוֹת. הָרַמְבַּ"ם:

יב וְהִקְשׁוּ הַתּוֹסָפוֹת, דְּאִם כֵּן בֶּגֶד נַמִּי יִקָּרֵעֲהוּ וִיטַהֲרֵנּוּ לְגַמְרֵי וְיַחֲזֹר וְיִתְפָּרֵנּוּ כוּ'. אֶלָּא עַל כָּרְחֲךָ הוּא חָשׁוּב בֶּגֶד חָדָשׁ כְּאִלּוּ אֵינוֹ רִאשׁוֹן, הָכִי נַמִּי בִּכְלִי כוּ'. אֶלָּא הָכִי פֵּרוּשׁוֹ דְּפוֹחֲתוֹ, שֶׁהוֹפֵךְ צַד פְּנִים לְצַד חוּץ וְצַד חוּץ לְצַד פְּנִים וְנַעֲשֶׂה תּוֹכוֹ גַּבּוֹ וְגַבּוֹ תּוֹכוֹ, וּמִטַּהֵר בְּכָךְ מִטֻּמְאָתוֹ:

משנה ז

יג **מְרִיקָה כוּ'**. וְאֵין הֶפְרֵשׁ בָּזֶה בֵּין כְּלֵי חֶרֶס לְזוּלָתָם. וְאֵין כְּלֵי חֶרֶס טְעוּנִים שְׁבִירָה אֶלָּא בְּחַטָּאת בִּלְבַד. הָרַמְבַּ"ם. וְעַיֵּן מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי לְעֵיל אוֹת ז' לְדַעַת רַשִׁ"י וְהָרַ"ב. וְאֶפְשָׁר לְיַשֵּׁב לְדִבְרֵיהֶם דְּמִדְּסַיֵּם בְּמַתְנִיתִין דִּלְעֵיל בִּמְרִיקָה וּשְׁטִיפָה נָקַט נַמִּי בָּהּ אֲבָל הוּא הַדִּין לִשְׁבִירָה:

יד מַיִם וְיַיִן, שְׁנֵי חֲלָקֵי מַיִם וְאֶחָד יַיִן. רַשִׁ"י:

טו דְּאָמַר קְרָא וְאִם בִּכְלִי נְחֹשֶׁת בֻּשָּׁלָה. וַאֲפִלּוּ בִּמְקֻצָּת כְּלִי. גְּמָרָא:

טז גְּמָרָא. וְצָרִיךְ לוֹמַר דְּבִמְרִיקָה וּשְׁטִיפָה גְּזֵרַת הַכָּתוּב הוּא וְלֹא מִשּׁוּם דְּמִפַּעְפֵּעַ בְּכֻלּוֹ, דְּאִם כֵּן לְרַבִּי שִׁמְעוֹן הָיָה צָרִיךְ בְּהַגְעָלָה נַמִּי לְהַגְעִיל כֻּלּוֹ. וְאֶפְשָׁר נַמִּי לוֹמַר דְּהָכָא כְּשֶׁמִּקְצָת הַכְּלִי עַל הָאֵשׁ שֶׁמְּבַשֵּׁל בּוֹ חַם וּשְׁאָר הַכְּלִי צוֹנֵן, אֲבָל כְּשֶׁכֻּלּוֹ חַם פְּשִׁיטָא דְּמִפַּעְפֵּעַ בְּכֻלּוֹ וְצָרִיךְ הַגְעָלָה לְכֻלּוֹ:

יז דְּאִי לְמַעוֹטֵי קָדָשִׁים קַלִּים, מִקָּדְשֵׁי קָדָשִׁים דִּכְתִיב בְּהֶדְיָא אִמְעוּט, אוֹתָהּ לָמָּה לִי, אֶלָּא עַל כָּרְחֲךָ דְּלֹא תַּמְעִיט אֶלָּא תְּרוּמָה בִּלְבַד, דְּאֵין מִמְעוּט אַחַר מִעוּט אֶלָּא לְרַבּוֹת. תּוֹסָפוֹת. וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹתָהּ פְּרָט לִפְסוּלָה שֶׁאֵין דָּמָהּ טָעוּן כִּבּוּס, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב לְעֵיל מִשְׁנָה ב'. גְּמָרָא. וְאִם כֵּן מַתְנִיתִין ב' כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

יח וְאִם בָּא לְבַשֵּׁל חַטָּאת זְהִיר לְבַשֵּׁל אַחֲרָיו שְׁלָמִים בּוֹ בַּיּוֹם וּפוֹלֵט אֶת הַחַטָּאת וּבוֹלֵעַ אֶת הַשְּׁלָמִים. רַשְׁ"י. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

יט לְפִי זֶה לֹא גָּרְסִינַן תֵּבַת עַד. וְכֵן רַשְׁ"י הִשְׁמִיט תֵּבַת עַד. וְכָתְבוּ הַתּוֹסָפוֹת דְּהָכִי שַׁפִּיר טְפֵי דְּלֹא לִגְרֹס עַד, דְּלֹא חִיֵּב הַכָּתוּב אֶלָּא עַד אַחַר שֶׁנַּעֲשָׂה נוֹתָר, דְּאִם לֹא כֵּן אֲלָא אַף קֹדֶם לָכֵן, אִם כֵּן לְרַבִּי טַרְפוֹן מַאי מַהֲנֵי גְּעוּל דְּלַהֲבֵרוֹ כֵּיוָן שֶׁכְּבָר הֶזֵּקֵק לְמְרִיקָה וּשְׁטִיפָה. וּלְפִי זֶה מַה שֶּׁסִּים הָרַ"ב וַעֲבִיד לֵיהּ כוּ' בּוֹ בַּיּוֹם מִיָּד, שֶׁלֹּא בְּדִקְדּוּק הוּא, וַהֲוָה לֵיהּ לְמֵימַר כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ הַתּוֹסָפוֹת. וְהַאי זְמַן אֲכִילָה הִיא הָאֲכִילָה הַקְּצוּבָה בַּתּוֹרָה. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

כ **הַכּוֹס**. מִבִּפְנִים, כְּכוֹס שֶׁל בְּרָכָה. כִּדְאָמְרִינַן בִּבְרָכוֹת דַּף נ"א שֶׁטָּעוּן הַדָּחָה בִּפְנִים וּשְׁטִיפָה בַּחוּץ. רַשְׁ"י. וּלְפִי זֶה גָּרַס מְרִיקָה וּשְׁטִיפָה בְּצוֹנֵן, וּדְשַׁנֵּי קְרָא כוּ', מְשׁוּם דְּחַד בִּפְנִים וְחַד בַּחוּץ. וְנוּסְחָא אַחֲרִינָא דְּגָרַס מְרִיקָה בְּחַמִּין וּשְׁטִיפָה בְּצוֹנֵן, הִיא גִּרְסַת הָרַמְבַּ"ם. וּמְפָרֵשׁ וְזֶה לְשׁוֹנוֹ, הַכִּבּוּס הַמֻּפְלָג עַד שֶׁמַּסִּיר מַה שֶּׁנִּדְבַּק בַּכְּלִי יִקָּרֵא מְרִיקָה, וְתוֹסֶפֶת הַנְּקִיּוּת יִקָּרֵא שְׁטִיפָה, וְהוּא שֶׁיִּתֵּן מַיִם לְתוֹךְ הַכְּלִי וְאֵינוֹ מְמָרֵק בְּיָדוֹ הַכְּלִי אֶלָּא מְשַׁפְשֵׁף. וְאָמְרוּ מְרִיקָה בְּחַמִּין וּשְׁטִיפָה בְּצוֹנֵן. וּמַה שֶּׁאָמְרוּ כְּמְרִיקַת הַכּוֹס כוּ' רְצוֹנוֹ לוֹמַר שֶׁאֵינוֹ חַיָּב לְהַפְלִיג עַד שֶׁיְּסִיר כָּל הָרִשָּׁם. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

כא **מַגָּעִילָן**. שֶׁיְּסִיר הַשְּׁמְנוּנִית שֶׁנִּבְלְעָה בַּשַּׁפּוּד שֶׁהַנָּפֶשׁ מוֹאֶסֶת אוֹתָהּ. מִגְזֶרֶת גָּעֲלָה נַפְשִׁי. וּמַעְנָיַן הַזֶּה שֶׁנִּשְׁתַּמְּשׁוּ בְּכָל דִּבְרֵיהֶם גִּעוּל, גִּעוּלֵי נָכְרִים, וּמַגְעִילִין, וְזוּלָתָן, רְצוֹנוֹ לוֹמַר לְהָסִיר הַהַגָּעָלָה. הָרַמְבַּ"ם:

משנה ח

כב **וְאֵינָן כוּ'**. עִנְיַן פּוֹסְלִים בְּמַגָּע, שֶׁיִּהְיוּ כְּמוֹ קָדְשֵׁי קָדָשִׁים שֶׁכָּל הַנּוֹגֵעַ בָּהֶם מִן הַמַּאֲכָלִים יִפָּסֵל אִם יִהְיוּ אוֹתָן הַקָּדָשִׁים פְּסוּלִים, אוֹ יִהְיֶה כְּמוֹתָן וְיֵאָכֵל בְּקְדֻשָּׁה אִם הָיְתָה כְּשֵׁרָה. לְפִי שֶׁנֶּאֱמַר בְּחַטָּאת כָּל אֲשֶׁר יִגַּע בִּבְשָׂרָהּ יִקְדָּשׁ, וְאָמְרוּ יִקְדַּשׁ לִהְיוֹת כָּמוֹהָ, כֵּיצַד, אִם פְּסוּלָה תִּפָּסֵל, וְאִם כְּשֵׁרָה תֵּאָכֵל בֶּחָמוּר שֶׁבָּהּ. וְעַל מְנָת שֶׁתִּהְיֶה שָׁם בְּלִיעָה כוּ' תַּלְמוּד לוֹמַר בִּבְשָׂרָהּ, עַד שֶׁיִּבָּלַע. שְׁאָר קָדָשִׁים מִנַּיִן, תַּלְמוּד לוֹמַר זֹאת הַתּוֹרָה לָעוֹלָה כוּ'. הָרַמְבַּ"ם:

פרק יב

משנה א

א הַמְחַטֵּא יֹאכַל וְשֶׁאֵינוֹ מְחַטֵּא לֹא יֹאכַל אִי אֶפְשָׁר לוֹמַר, שֶׁהֲרֵי כָּל הַמִּשְׁמָרָה כֻּלָּהּ דְּאֵין מְחַטְּאִין וְאוֹכְלִין, כִּדְאִיתָא בַּגְּמָרָא. וּמַה שְּׁכָתַב הָרַ"ב בִּשְׁעַת הַקְרָבָה, לְלֹא צֹרֶךְ כָּתַב כֵּן, דְּבַסֵּיפָא מִתַּנְיָא בְּהֶדְיָא. וְעוֹד, דַּהֲוָה לֵיהּ לְפָרֵשׁ כֵּן בַּתְּחִלָּה:

ב כִּדְיָלְפִינַן בְּחֻלִּין דַּף כ"ד וּמְנָחוֹת דַּף ע"ג. רַשֵׁ"י:

ג **לָעֶרֶב**. מְשׁוּם טְבוּל יוֹם קָתָנֵי לַהּ. דְּאִי מְחֻסַּר כִּפּוּרִים לֹא בָעֵי אֶלָּא טְבִילָה, כִּדְמוּכָח פֶּרֶק ג' דַּחֲגִיגָה מִשְׁנָה ג':

ד וְהָרַמְבַּ"ם מְסַיֵּם, וְכֵן מְחֻסַּר כִּפּוּרִים. וְקָשֶׁה מִפֶּרֶק ג' דַּחֲגִיגָה מִשְׁנָה ג'. עַיֵּן שָׁם. וּבְנֻסְחַת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מָצָאתִי מֻגָּהּ בִּלְשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם שֶׁבִּמְקוֹם שֶׁכָּתַב לְגַּע צָרִיךְ לִהְיוֹת לֶאֱכֹל. וּמַה שֶּׁכָּתַב עַל מָנָת שֶׁלֹּא יַסִּיחַ כוּ' עַד וּמְחֻסַּר כִּפּוּרִים נִמְחַק וְנִגְרַס הָכִי, וּמֻתָּר לוֹ לְגַּע אֲפִלּוּ קֹדֶם טְבִילָה כוּ'. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ה **וְאֵינוֹ חוֹלֵק**. גְּמָרָא, מִפְּלֵג הוּא דְלָא פָּלֵיג וְכִי מְזַמְּנִים לֵיהּ אָכִיל, וּרְמִינְהוּ, אוֹנֵן טוֹבֵל וְאוֹכֵל אֶת פִּסְחוֹ לָעֶרֶב אֲבָל לֹא בְקָדָשִׁים. אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה לֹא קַשְׁיָא, כָּאן בַּפֶּסַח, אַיְדֵי דְאָכִיל פֶּסַח אָכִיל נַמִּי קָדָשִׁים, וְהָתָם כוּ', וְהָכִי קָאָמַר, אֲבָל לֹא בְקָדָשִׁים שֶׁל כָּל יְמוֹת הַשָּׁנָה כוּ'. גְּמָרָא:

ו **בֵּין כוּ'**. בַּגְּמָרָא יְלִיף לְהוּ מִקְּרָאֵי. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ז **לֹא כוּ'**. בְּתוֹרַת כֹּהֲנִים, בַּעַל מוּם עוֹבֵר מִנַּיִן, תַּלְמוּד לוֹמַר כָּל אֲשֶׁר בּוֹ מוּם לֹא יַקְרִיב:

ח **בַּבָּשָׂר כוּ'**. שֶׁנֶּאֱמַר עוֹר הָעוֹלָה אֲשֶׁר הִקְרִיב לַכֹּהֵן לוֹ יִהְיֶה. כְּדִּ מָצָאתִי:

ט וְכֵן כָּתַב הָרַמְבַּ"ם. וּלְפִי זֶה יֵשׁ לְפָרֵשׁ דִּרְבוּתָא דַּאֲפִלּוּ קָא מַשְׁמַע לָן, וְכָל שֶׁכֵּן אִפְּכָא כִּי טָהוֹר בִּזְרִיקָה וְטָמֵא בְּהֶקְטֵר, דְּטֻמְאָתוֹ קְרוֹבָה לִשְׁעַת חִלּוּק וַאֲכִילָה. אֲבָל בַּגְּמָרָא דְּיָקִינַן דְּהָא טָהוֹר בִּשְׁעַת זְרִיקָה וְטָמֵא בִּשְׁעַת הֶקְטֵר חוֹלֵק, מַתְנִיתִין דְּלֹא כְּאַבָּא שָׁאוּל דְּאָמַר עַד שֶׁיְּהֵא כוּ', וּלְפִי זֶה רְבוּתָא דַּאֲפִלּוּ לֹא קָאֵי אֶלָּא מִשּׁוּם דְּטָהוֹר בִּשְׁעַת הֶקְטֵר. וְנִרְאֶה דְּפֵרְשׁוּ כְּאַבָּא שָׁאוּל מִשּׁוּם דְּאִבַּעְיָא דְּרַב אַשִׁי נִטְמָא בֵּינְתַיִם [שֶׁכָּתַב הָרַ"ב] קָאֵי אַלִּיבֵּיהּ. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ב

י וְאַף עַל גַּב דִּבְמִשְׁנָה ד' תְּנַן לְאַחַר הֶפְשֵׁטָן עוֹרוֹתֵיהֶן לַכֹּהֵן, מַתְנִיתִין בְּהוֹוֶה דְּאֵין הֶפְשֵׁט קֹדֶם זְרִיקָה. פֵּרֵשׁ רַשֵׁ"י מִשּׁוּם שֶׁאָסוּר לִשְׁהוֹת הַדָּם כָּל כָּךְ. וּמַתְנִיתִין דְּלִקַּמָּן אִי אִתְרְמֵי דְּאִפְשִׁיט קֹדֶם זְרִיקָה וְנִפְסַל הַבָּשָׂר וְזָרַק הַדָּם, עוֹרוֹתֵיהֶם לַכֹּהֲנִים, שֶׁהַדָּם מְרַצֶּה עַל הָעוֹר בִּפְנֵי עַצְמוֹ. גְּמָרָא:

יא **לַכֹּהֲנִים**. וּמַה שֶּׁאָמַר עוֹלָה שֶׁעָלְתָה לָאִישׁ, אֵין רְצוֹנוֹ לוֹמַר עָלְתָה מִשּׁוּם חוֹבָה, אֶבָל רְצוֹנוֹ לוֹמַר עָלְתָה לְגַבֵּי הַמִּזְבֵּחַ. הָרַמְבַּ"ם:

יב דְּמֵחַד קְרָא מְמַעֲטִינַן, דְּהָא יָלְפִינַן מֵהֲדֵדֵי בִּגְזֵרָה שָׁוָה דְּלָהּ לָהּ. תּוֹסָפוֹת:

יג כְּלוֹמַר דְּמִקְרֵי עוֹלַת הֶקְדֵּשׁ וְלֹא עוֹלַת אִישׁ. עַיִן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ג

יד בְּרַיְתָא בַּגְּמָרָא. וְהָר"ב לֹא הִקְדִּים לִכְתֹּב דִּכְתִיב כוּ' לְרַמּוֹ עַל רֵישָׁא דְּבָרַיְתָא. דִּלְתַנָּא דְּמַתְנִיתִין דְּיָלִיף לְקָדְשֵׁי קָדָשִׁים בְּקַל וְחוֹמֶר אֵין צָרִיךְ מִעוּטָא לְקָדְשִׁים קַלִּים. אֶלָּא מִשּׁוּם סֵיפָא בְּלָבַד נָקַט לַהּ. נִרְאֶה לִי. עַיִן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ד

טו **בְּעוֹרוֹ**. אֲבָל בִּבְשָׂרוֹ לֹא. דַּאֲפִלּוּ לְנָכְרִי אָסוּר, דְּמִידִי דְּלָא חָזֵי לְיִשְׂרָאֵל אָסוּר לְהַאֲכִילוֹ לְנָכְרִי. וַאֲפִלּוּ לְהַאֲכִילוֹ לַכֶּלֶב אָסוּר, דְּדָרְשִׁינַן וְאָכַלְתָּ וְלֹא לְכֶלְבֵּיךָ [כְּלוֹמַר דָּבָר שֶׁאֵינוֹ עוֹמֵד אֶלָּא לְכֶלְבֵּיךָ]. אֲבָל מִידֵי דַּחֲזֵי לְדִידֵיהּ, אִשְׁתָּרֵי לְגַמְרֵי כְּדִתְנַן בְּמַשְׁנָה ב' פֶּרֶק ה' דִּבְכוֹרוֹת. תּוֹסָפוֹת:

טז וְכָתַב הָרֹא"שׁ שֶׁהוּא בְּקִבּוּרָה:

יז וְכֵן פָּסַק הָרַמְבַּ"ם בְּחִבּוּרוֹ פֶּרֶק ג' מֵהִלְכוֹת בְּכוֹרוֹת. וְלֹא כֵן פָּסַק בְּהִלְכוֹת אִסּוּרֵי מִזְבֵּחַ. אֶלָּא דְּבָשָׂר בִּשְׂרָפָה. וְכֵן דַּעַת רַשׁ"י וְתוֹסָפוֹת דַּהֲווּ בְכָלַל כָּל שֶׁפְּסוּלוֹ בַּקֹּדֶשׁ בִּשְׂרָפָה. וּדְלֹא כְּמִשְׁנָה ג' דְּפֶרֶק ט' דִּמְכִלְתִּין וּדְפֶרֶק ז' מִשְׁנָה ג' דִּמְנָחוֹת דְּמַשְׁמַע הָתָם דִּטְרֵפָה לֹא הַוְיָא בִּכְלַל פְּסוּלוֹ בַּקֹּדֶשׁ. וְתוּ קָשֶׁה אַמַּאי הֶעוֹר בִּשְׂרָפָה כְּשֶׁהַבָּשָׂר בַּקִּבּוּרָה. וְעַיִן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ה

יח כְּלוֹמַר שֶׁהַר הַבַּיִת גַּם כֵּן בִּכְלַל הַמִּקְדָּשׁ הוּא, וּלְפִיכָךְ נִקְרָא בֵּית הַבִּירָה, שֶׁכָּל הַמִּקְדָּשׁ קְרוּי בִּירָה. כְּרֵישׁ לָקִישׁ בַּגְּמָרָא:

משנה ו

יט וְכֵן לְשׁוֹן הַבְּרַיְתָא, הַשּׁוֹרֵף מְטַמֵּא בְּגָדִים, וְלֹא הַמַּצִּית אֶת הָאוּר וְלֹא הַמְסַדֵּר אֶת הַמַּעֲרָכָה. וְאֵיזֶהוּ הַשּׁוֹרֵף, הַמְסַיֵּעַ בִּשְׁעַת שְׂרֵפָה, וּמְסַיֵּם הָרַמְבַּ"ם, כְּגוֹן הַמְהַפֵּךְ בַּבָּשָׂר וְהַמַּשְׁלִיךְ עֵצִים וְהַמְהַפֵּךְ בָּאֵשׁ וְהַחוֹתָהּ גֶּחָלִים כְּדֵי שֶׁתִּבְעַר הָאֵשׁ וְכַיּוֹצֵא בָהֶן:

כ יֵשׁ לִתְמֹהַּ, דַּהֲוָה לֵיהּ לְמֵימַר לְאַחַר שֶׁנִּתַּךְ כְּלִישְׁנָא דְּמַתְנִיתִין וְהֵינוּ בִּתְחִלַּת הַשְּׂרֵפָה דַּעֲדַיִן לֹא נַעֲשָׂה אֵפֶר, וְכִדְאִיתָא בַּגְּמָרָא דְּאִיכָּא בֵּינַיְיהוּ בֵּין תַּנָּא קַמָּא דְּבַרַיְתָא לְרַבִּי שִׁמְעוֹן. תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב. וְעַיִן עוֹד:

פרק יג

משנה א

א **פָּטוּר**. רְצוֹנוֹ לוֹמַר עַל הָעֲלִיָּה כוּ':

ב כְּדִכְתִיב בְּהַעֲלָאָה וְאֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא יְבִיאֻנּוּ, בְּרָאוּיִין לַהֲבִיאָן לִפְנִים וּלְהַעֲלוֹתָם הַכָּתוּב מְדַבֵּר. רַשִׁ"י. וּבַגְּמָרָא יָלִיף מִקְּרָא גַּם לִשְׁחוּטֵי חוּץ שֶׁהֶעֱלָן בַּחוּץ:

משנה ב

ג **אָמְרוּ לוֹ כוּ'**. דְּרַבָּנָן הָיוּ סְבוּרִין דְּטַעְמֵיהּ דְּרַבִּי יוֹסֵי מִשּׁוּם דִּמְחֻלָּל וְעוֹמֵד הוּא. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ד מִי שֶׁטָּמְאָה פּוֹרַחַת מִמֶּנּוּ. רַשִׁ"י:

משנה ג

ה וּבַגְּמָרָא, דִּבְשְׁחִיטָה נַמִּי כְּתִיב לְהַקְרִיב קָרְבָּן לַה'. וּמִבַּעֵי לֵיהּ לְהוֹצִיא שְׁעִיר הַמִּשְׁתַּלֵּחַ:

ו וְאִישׁ אִישׁ דִּכְתִיב גַּבֵּי שְׁחִיטָה, אָמְרִינַן בַּגְּמָרָא לְחַיְבוֹ כְּשֶׁשְּׁחָט לְהֶדְיוֹט, אֲבָל לְרִבּוֹת לִשְׁנַיִם שֶׁאָחֲזוּ לֹא, דְּהָא כְּתִיב מִעוֹטָא הָאִישׁ הַהוּא. וְתֵימַהּ עַל הָרַ"ב לְעֵיל שֶׁפֵּרֵשׁ מִדָּם יֻחְשַׁב וְגוֹ'. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ז **עַל כָּל עֲלִיָּה כוּ'**. נֶאֱמַר בְּמַעֲלֶה חוּץ, לַעֲשׂוֹת אוֹתוֹ לַה', עַל כֵּן אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹתוֹ נוֹפֵל עַל כָּל אֵבָר וְאֵבָר, וּלְפִיכָךְ הֶעֱלָה בַּחוּץ חַיָּב עַל כָּל אֵבָר וְאֵבָר וַאֲפִלּוּ הָיָה חָסֵר. וְרַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר שֶׁהוּא נוֹפֵל עַל הָאֵבָר כֻּלּוֹ, וְעַל כֵּן אוֹמֵר עַל הַשָּׁלֵם חַיָּב וְלֹא עַל הֶחָסֵר. הָרַמְבַּ"ם:

ח **הַמְזַבֵּחַ**. שֶׁיִּבְנֶה מִזְבֵּחַ לְשֵׁם כָּךְ וְיַעֲלֶה. רַשִׁ"י:

ט פֵּרֵשׁ רַשִׁ"י בְּהֶתֵּר הַבָּמוֹת. וּמְסַיֵּם בַּגְּמָרָא וּלְפִיכָךְ בִּשְׁעַת אִסּוּר הַבָּמוֹת הֶעֱלָה עַל הַסֶּלַע אוֹ עַל אֶבֶן חַיָּב:

משנה ד

י **קָדָשִׁים כוּ'**. יְלִפִינַן לְכָל קָדָשִׁים מִדִּכְתִיב זָבַח. וְיִלְפִינַן לְהַקְמָץ וְכֻלְּהוּ, מִדִּכְתִיב וְאֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא יְבִיאֻנּוּ, כָּל הַבָּא לְאֹהֶל מוֹעֵד חַיָּבִים עָלָיו בַּחוּץ:

יא **כַּזַּיִת כוּ'**. כֵּיוָן דִּלְרַבִּי יוֹסֵי לְעֵיל הַמַּעֲלֶה אֵבָר חָסֵר פָּטוּר, הָכָא בְּשֶׁאוֹתוֹ כַּזַּיִת הוּא אֵבָר. אִי נַמִּי, כְּשֶׁהוּא מִמָּקוֹם שֶׁאֵינוֹ אֵבָר כְּגוֹן שֶׁהוּא בָּשָׂר אוֹ חֵלֶב. כֶּסֶף מִשְׁנֶה:

יב **חַיָּב**. קָסָבַר כִּי כְּתִיב אוֹתוֹ עַל הַשָּׁלֵם הוּא חַיָּב וְאֵינוֹ חַיָּב עַל הֶחָסֵר, אַשְׁעוּר הַקְּטָרָה כְּתִיב וְהֵנִיחַ כַּזַּיִת. רַשִׁ"י:

יג **אֶת כֻּלּוֹ**. מִדְּלֹא פָּלֵיג אַרֵישָׁא גַּבֵּי עוֹלָה, אוֹתוֹ הָכִי נַמִּי דָּרֵישׁ לֵיהּ אַשְׁעוּר הַקְּטָרָה כְּרַבָּנָן. וּמֵיהוּ עוֹלָה דִּלֹא מִפַּסְלָה בְּחִסָּרוֹן, דִּכְל עַצְמָהּ בַּדָּם תְּלוּיָה כַּפָּרָתָהּ, חַיָּב בְּכַזַּיִת. אֲבָל בְּהֶנֵי

פָּלֵיג דְּקָא סָבַר קְמָץ כֵּלִיהּ הַיְנוּ שְׁעוּר הַקְטָרָתוֹ אַף בִּפְנִים דְּהָא מִפְסַל בְּחִסָּרוֹן. וְכֵן כֻּלָּם, שֶׁכֻּלָּם מַתִּירִין כו'. רַשִׁ"י:

יד **כָּל שֶׁהֵן**. מִשְּׁעוּר הַכָּשֵׁר. דִּבְלְבוֹנָה שֶׁחֲסָרָה פְּלִיגֵי בִּמְנָחוֹת פֶּרֶק קָמָא, דִּלְרַבִּי שִׁמְעוֹן כְּשֵׁרָה אֲפִלּוּ עֶמְדָה עַל קֹרֶט אֶחָד, וּלְרַבִּי יוֹסֵי בְּשֶׁנֵּי קְרָטִין. רַשִׁ"י:

משנה ה

טו כְּרַבִּי יוֹסֵי דְּאָמַר אֵינוֹ חַיָּב עַד שֶׁיַּעֲלֶה לְרֹאשׁ הַמִּזְבֵּחַ כְּהַקְטָרַת פְּנִים. רַשִׁ"י:

טז וּכְלוֹמַר, דְּאַף בִּפְנִים לֹא אָמְרִינַן בִּכְהַאי גַּוְנָא לְפִי שֶׁמִּין בְּמִינוֹ כו'. כָּךְ נִרְאֶה לִי. וְכֵן מוּכָח מִסֵּיפָא. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

יז **פָּטוּר**. לְפִי שֶׁהַקֹּמֶץ אֵינוֹ יָדוּעַ הוּא כְּמוֹ הָאֵמוּרִים. הֲלֹא תִּרְאֶה כִּי כְּשֶׁנִּקְמָץ וְחָזַר לְתוֹכוֹ הֲרֵי דוֹמֶה לְאֵמוּרִים וְחַיָּב. הָרַמְבַּ"ם:

משנה ו

יח **הַזּוֹרֵק כו'**. נִפְקָא לֵיהּ בַּגְּמָרָא [דַּף קז] מִקְּרָא:

יט **חַיָּב**. וְלֹא פָּלֵיג רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, דַּאֲפִלּוּ בְּחַטָּאוֹת הַפְּנִימִיּוֹת אִם נִשְׁפַּךְ הַדָּם אַחַר שֶׁנָּתַן מַתָּנָה אַחַת, מְהַנְיָא הַךְ דְּיָהֲבָא, וּמֵבִיא פַּר אַחֵר וּמַתְחִיל. רַשִׁ"י:

כ וְכֵן פָּסַק הָרַמְבַּ"ם. וּתְמֵהַנִי, דְּמַה לִּי מְפָרֵשׁ מִדְּאוֹרַיְתָא מַה לִּי הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי, שֶׁהֲרֵי שְׁתַּיִם שָׁמַעְנוּ מִפִּי הַגְּבוּרָה וְלָמָּה לֹא יִהְיֶה חַיָּב עַל מַה שֶּׁהוּא הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי כְּמוֹ עַל מַה שֶּׁהוּא מִדְּאוֹרַיְתָא. וְתוּ, דְּבַגְּמָרָא מַסִּיק דְּטַעְמַיְהוּ דְּרַבִּי אֶלְעָזָר דַּהֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי הִיא. וְהַשְׁתָּא קָשֶׁה לִי דִּבְמִשְׁנָה ט' פֶּרֶק ד' דְּסֵכָּה כָּתַבְתִּי דְּמַסְקְנָא דְּגְמָרָא דַּהֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי הִיא, וְאִם כֵּן אַמַּאי אֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי אֶלְעָזָר כו'. וּלְפִי זֶה יִרְאֶה לִי דִּבְשִׁעוּרָא פָּלֵיג רַבִּי אֶלְעָזָר דְּסָבְרָא לֵיהּ דְּאֵין צָרִיךְ שִׁעוּר כְּלָל, וְכִדְאִיתָא בַּגְּמָרָא, דְּמֵי הֶחָג מַשְׁמַע אֲפִלּוּ פָּחוֹת מִשָּׁלֹשׁ לֶגִין. וּלְפִי דְּקַיְמָא לָן כְּמַאן דְּאָמַר בְּסֵכָּה דְּבָעִינַן שְׁלֹשָׁה לֶגִין, לְכָךְ פָּסַק הָרַמְבַּ"ם דְּלֹא כְּרַבִּי אֶלְעָזָר דְּהָכָא. וְכֵן פָּסַק בְּחִבּוּרוֹ, הַמְנַסֵּךְ שְׁלֹשָׁה לֶגִין חַיָּב, פָּחוֹת מִכֵּן פָּטוּר. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

כא כְּלוֹמַר דְּלֹא כִּסְתָמָא דְּמַתְנִיתִין רֵישׁ פֶּרֶק ה':

משנה ז

כב כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי בְּרֵישׁ פִּרְקִין. וּשְׁחִיטָה בַּחוּץ בְּעוֹף פֵּרֵשׁ רַשִׁ"י דְּרַחֲמָנָא רַבְּיֵהּ מֵאוֹ אֲשֶׁר יִשְׁחַט. וְאַהַעֲלָאתוֹ נַמִּי אָמְרִינַן וַאֲלֵיהֶם תֹּאמַר, לְעֶרֶב פָּרָשִׁיוֹת, דְּכָל שֶׁמִּתְחַיֵּב עַל שְׁחִיטָתוֹ בַּחוּץ אִם חָזַר כו':

כג וַאֲפִלּוּ עָלְתָה תֵּרֵד. וְרַבִּי יְהוּדָה הוּא דְּאָמַר הָכִי בְּפֶרֶק ט' מִשְּׁנָה ב'. רַשִׁ"י:

כד דְּבִשְׁחִיטַת חוּץ לֹא שְׁנָא לַיְלָה מִיּוֹם, דְּהָא רָאוּי הוּא לָבֹא אֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לְמָחָר. וּבְהַעֲלָאָתוֹ נַמִּי חַיָּב דְּהָא כְּתִיב וַאֲלֵיהֶם תֹּאמַר. רַשִׁ"י:

כה דְּהָא בִּפְנִים אִם עָלְתָה לֹא תֵרֵד אִית לֵיהּ בְּפֶרֶק ט' שָׁם. רַשִׁ"י:

כו וְאִם תֹּאמַר מַאי שְׁנָא מִשּׁוֹחֵט בְּהֵמָה בַּלַּיְלָה בִּפְנִים. וְיֵשׁ לוֹמַר דְּשׁוֹחֵט עוֹף בִּפְנִים מִקְטַל קַטְלֵיהּ, וְאִם עָלָה יֵרֵד אֲפִלּוּ לְרַבִּי שִׁמְעוֹן, אַף עַל גַּב דְּלֹא מְטַמֵּא בְּגָדִים אַבֵּית אַבְּלִיעָה כְּדִלְעֵיל סוֹף פֶּרֶק ז'. תּוֹסָפוֹת:

משנה ח

כז וְאִם כֵּן מַתְנִיתִין דַּוְקָא בְּדָמִים הַפְּנִימִים, כִּדְפֵרֵשׁ הָרַ"ב בְּמִשְׁנָה ו':

כח **לָמַה**. בְּגֶמָרָא מְפָרֵשׁ דְּאַגָּמְרִינַן בְּמַאי דְּמַדְּמִינְהוּ, דְּמַתְנִיתִין רַבִּי הִיא דְּאָמַר בְּסוֹף פֶּרֶק ד' דִּתְמוּרָה, אֲבוּדָה בִּשְׁעַת הַפְּרָשָׁה מֵתָה. וְהָכִי קָאָמַר, טַעֲמָא דְּאָבְדָה דְּדָמְיָא לְכוֹס דָּחוּי, הָא הִפְרִישׁ שְׁתֵּי חַטָּאוֹת לְאַחֲרִיוּת, כִּי מִתְכַּפֵּר בְּאַחַת הַשְּׁנִיָּה תִּרְעֶה, וְאִם שְׁחָטָהּ סְתָם כָּשֵׁר לְעוֹלָה. וּמַשְׁכַּחַת לָהּ בְּחַטָּאת שְׁעִיר נָשִׂיא שֶׁהוּא זָכָר עוֹלָה:

כט וְהָכִי נַמִּי כְּשֶׁיֵּשׁ יְדִיעָה בֵּינָתַיִם:

ל **כְּשֵׁם כוּ**'. וְאַשָּׁחַט שְׁנֵיהֶם בִּפְנִים קָאֵי כוּ'. אֲבָל מִשּׁוּם שְׁחוּטֵי חוּץ לֹא אִצְטְרִיכָא לֵיהּ, דְּכִמְאן דְּקַטְלִינְהוּ דָּמֵי וְלֵית בָּהוּ מְעִילָה, כִּדְאָמְרִינַן קָדָשִׁים שֶׁמֵּתוּ יָצְאוּ מִידֵי מְעִילָה:

פרק יד

משנה א

א **שָׂעִיר הַמִּשְׁתַּלֵּחַ**. לְאַחַר וּדּוּי. דְּאִי קֹדֶם וּדּוּי, בָּעֵי לְכַנֵּס לְהִתְוַדּוֹת עָלָיו. גְּמָרָא. וּכְלוֹמַר וַהֲרֵי הוּא רָאוּי לָבֹא:

משנה ב

ב **מִשְׁכַּן ה'**. וּבַגְּמָרָא פָּרֵיךְ וְהָכִי נַמִּי תֵּפּוֹק לֵיהּ מִוּאֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא הֲבִיאוֹ דִּלְעֵיל. וּמְשָׁנֵי, דְּמֵהָתָם לֵיכָּא לְמִשְׁמַע אֶלָּא כָּל שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לָבֹא כְּלָל, וְשָׂעִיר מִשְׁתַּלֵּחַ נַמִּי מִשָּׁיָצָא לְאַחַר וּדּוּי אֵינוֹ רָאוּי לָבֹא, אֲבָל כִּי נִרְאָה וְנִדְחָה כִּי הָנֵי דְּמַתְנִיתִין אֵימָא לֹא, אִצְטְרִיךְ לְפָנֵי מִשְׁכַּן ה':

ג אָמַר לְהוּ מֹשֶׁה לְיִשְׂרָאֵל, כִּי עֲלִיתוּ לָאָרֶץ, אַרְבַּע עֶשְׂרֵה שָׁנִים שֶׁכָּבְשׁוּ וְשֶׁחִלְּקוּ, יְשָׁרוֹת תַּקְרִיבוּ, דְּהַיְנוּ נְדָרִים וּנְדָבוֹת. חוֹבוֹת לֹא תַקְרִיבוּ וַאֲפִלּוּ בְּבָמַת צִבּוּר, עַד שֶׁתִּבְאוּ אֶל הַמְּנוּחָה, זוֹ שִׁילֹה, וְגִלְגָּל לְגַבֵּי שִׁילֹה מְחֻסַּר זְמַן הוּא, וְקָאָמַר לְהוּ מֹשֶׁה לֹא תַעֲשׂוּן. גְּמָרָא:

ד לְרֻוָחָא דְּמִלְּתָא נָקְטֵיהּ הָכִי, וּבְלָאו הָכִי הָוֶה מָצֵי לְמֵימַר דְּאֵימָא מוֹדֶה כוּ':

ה **בְּלֹא תַעֲשֶׂה**. אֵין הָעִנְיָן שֶׁחַיָּב כָּרֵת וּמַלְקוּת, שֶׁזֶּה לֹא יָבֹא לְעוֹלָם כוּ'. אֲבָל הַכַּוָּנָה שֶׁהַלָּאו הַזֶּה הוּא אַזְהָרַת כָּרֵת שֶׁאֵין לוֹקִין עָלָיו. הָרַמְבַּ"ם:

משנה ג

י **וּמְצֹרָע**. לְשׁוֹן רַשִׁ"י, לֹא גָּרְסִינַן בְּמַתְנִיתִין. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

יז עֵרוּב פֵּרוּשִׁים כָּתַב הָרַ"ב. דְּמַה שֶּׁכָּתַב נְדָבָה, לְשׁוֹן רַשִׁ"י הוּא, וּלְדִידֵיהּ בְּקֹדֶם שֶׁהִקְרִיבוּ מַיְירִי, דְּהָא מִתְקַבְּלוֹת בִּפְנִים לִנְדָבָה קָאָמַר. וְזֶה שֶׁכָּתַב לְאַחַר שֶׁהִקְרִיבוּ, לְשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם הוּא. וְקָרוֹב לְהַגִּיהַּ בְּדִבְרֵי הָרַ"ב שֶׁצָּרִיךְ לוֹמַר אִי נַמִּי לְאַחַר כוּ'. וּפֵרוּשׁוֹ שֶׁזֶּה שֶׁכָּתַב נְדָבָה לִשְׁמָן, לְהָכִי מְדַקְדֵּק לִשְׁמָן מִשּׁוּם דְּשָׁלֹא לִשְׁמָן אָמְרִינַן בַּגְּמָרָא דַּאֲפִלּוּ אָשָׁם נַמִּי הוֹאִיל וְרָאוּי שֶׁלֹּא לִשְׁמָן בִּפְנִים. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב. וְעַיֵּן עוֹד:

ח **זָרוּת**. כָּל הֲנֵי הַקְטָרוֹת בְּדָבָר שֶׁדַּרְכָּן לֶאֱכֹל לָאו הַקְטָרָה נִינְהוּ. וְכָל הָנָךְ עֲבוֹדוֹת הוֹאִיל וְיֵשׁ אַחֲרֵיהֶן עֲבוֹדָה, אֵין זָר חַיָּב עֲלֵיהֶן מִיתָה. כִּדְאָמַר בַּמַּסֶּכֶת יוֹמָא, עֲבוֹדַת מַתָּנָה, וְלֹא עֲבוֹדַת סִלּוּק. עֲבוֹדָה תַּמָּה, וְלֹא עֲבוֹדָה שֶׁיֵּשׁ אַחֲרֶיהָ עֲבוֹדָה. וּפֵרוּשׁ סֵיפָא דִּקְרָא וְהַזָּר הַקָּרֵב יוּמָת, עֲבוֹדַת מַתָּנָה שֶׁאַתָּה נוֹתֵן עַל הַמִּזְבֵּחַ, וְלֹא עֲבוֹדַת סִלּוּק שֶׁאַתָּה מְסַלֵּק וְסָר מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ כְּגוֹן תְּרוּמַת הַדֶּשֶׁן. עֲבוֹדָה תַּמָּה, עֲבוֹדָה שֶׁהִיא גוֹמֶרֶת וּמְתַמֶּמֶת אֶת הַדָּבָר, וְלֹא שֶׁיֵּשׁ אַחֲרֶיהָ עֲבוֹדָה, כְּגוֹן שְׁחִיטָה וְקַבָּלָה וְהוֹלָכָה שֶׁיֵּשׁ אַחֲרֶיהָ זְרִיקָה. אֲבָל זְרִיקָה עֲבוֹדָה אַחֲרוֹנָה שֶׁבַּדָּם כוּ'. רַשִׁ"י:

ט **טֻמְאָה**. דְּאַזְהָרַת זָרוּת וְשִׁמּוּשׁ בְּטֻמְאָה מֵחַד קְרָא נָפֵק, מִוִּינְּזְרוּ וְלֹא יְחַלְּלוּ, וּבְכָל הַזְּבָחִים תְּנֵינָא (זְבָחִים דף ט"ז), מַאי דְּמַחֵיַּב אַזָּרוּת מְחַיֵּב אַשִּׁמּוּשׁ טֻמְאָה. רַשִׁ"י:

י **מְחֻסַּר בְּגָדִים**. דְּאִינְהוּ נַמִּי בִּזְמַן שֶׁאֵין בְּגָדִים עֲלֵיהֶם אֵין כְּהֻנָּתָן עֲלֵיהֶן וַהֲוֵי לְהוּ זָרִים. רַשִׁ"י:

יא **רָחוּץ כוּ'**. גְּמַר חֻקָּה חֻקָּה מִמְּחֻסַּר בְּגָדִים. הָתָם לְעִנְיַן אֲחוֹלֵי עֲבוֹדָה, וּלְעִנְיַן מִיתָה נַמִּי אֲנַן גְּמִרִינַן לַהּ מֵהָתָם. רַשִׁ"י:

משנה ה

יב **לַגַּלְגַּל**. וְיֵמֵי הַגִּלְגָּל אַרְבַּע עֶשְׂרֵה שָׁנָה שֶׁכָּבְשׁוּ וְחִלְּקוּ. מְפֹרָשׁ בַּגְּמָרָא:

משנה ו

יג כְּלוֹמַר כְּשֶׁתַּעֲבְרוּ אֶת הַיַּרְדֵּן לֹא תַקְרִיבוּ בַּבָּמוֹת כְּלָל כְּכָל אֲשֶׁר אֲנַחְנוּ עוֹשִׂים פֹּה הַיּוֹם שֶׁאָנוּ מַקְרִיבִין בַּמִּשְׁכָּן חַטָּאוֹת וַאֲשָׁמוֹת, אֶלָּא אִישׁ כָּל הַיָּשָׁר בְּעֵינָיו תַּעֲשׂוּ, דְּהַיְנוּ נְדָרִים וּנְדָבוֹת, כִּי בְּעוֹד שֶׁתִּתְכַּבְּשׁוּ וּתְחַלְּקוּ לֹא בָאתֶם עַד עַתָּה אֶל הַמְּנוּחָה. וַעֲבַרְתֶּם אֶת הַיַּרְדֵּן וישַׁבְתֶּם בָּאָרֶץ, הַיְנוּ לְאַחַר יְרֻשָּׁה וישִׁיבָה. וְהָיָה הַמָּקוֹם וְגוֹ' הִשָּׁמֵר לְךָ וְגוֹ' הַיְנוּ אִסּוּר בָּמוֹת. רַשִׁ"י:

יד שֶׁל גַּג שֶׁל נְסָרִים. רַשִׁ"י:

משנה ז

טו **לְנוֹב**. כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר [שְׁמוּאֵל א כא]. אֵין לֶחֶם חֹל וְגוֹ' כִּי אִם לֶחֶם קֹדֶשׁ אֲשֶׁר לִפְנֵי ה', אַלְמָא שֻׁלְחָן וּמְזֻבֵּחַ הָתָם הֲווּ. חָרְבָה נוֹב בִּימֵי שָׁאוּל, בָּאוּ לְגִבְעוֹן כְּדִכְתִיב [בְּמִלְכִים א ג] כִּי הָיָא הַבָּמָה הַגְּדוֹלָה. רַשִׁ"י:

טז דִּכְתִיב [שְׁמוּאֵל א ז] וַיְהִי מִיּוֹם שֶׁבֶת הָאָרוֹן בְּקִרְיַת יְעָרִים וְגוֹ' וַיִּהְיוּ עֶשְׂרִים שָׁנָה, וְהֵן מִשֶּׁחָרְבָה שִׁילֹה שֶׁנִּשְׁבָּה הָאָרוֹן וְהֶחְזַר לְקִרְיַת יְעָרִים, וְאָז לְקָחוֹ דָּוִד מִקִּרְיַת יְעָרִים אַחֲרֵי שֶׁמָּלַךְ בְּחֶבְרוֹן שֶׁבַע שָׁנִים וּמָלַךְ בִּירוּשָׁלַיִם שְׁלֹשִׁים וְשָׁלֹשׁ שָׁנִים כִּמְפֹרָשׁ הַכֹּל בַּבָּתוּב, הֲרֵי חֲמִשִּׁים וְשָׁלֹשׁ שָׁנָה, וּשְׁלֹמֹה מָלַךְ אַרְבַּע שָׁנִים כְּשֶׁבָּנָה הַבַּיִת [בְּמִלְכִים א ו], הֲרֵי חֲמִשִּׁים וְשֶׁבַע שָׁנָה:

יז **עָרֵי יִשְׂרָאֵל**. דְּהָא בְּכָל מָקוֹם שֶׁהוּא שָׁם עוֹשֶׂה בָּמָה וּמַקְרִיב. רַשִׁ"י. לְפִי שֶׁלֹּא הָיוּ לְיִשְׂרָאֵל עֲדַיִן עָרִים בִּרְשׁוּתָן אֲבָל הָיוּ עֲסוּקִין בְּכִבּוּשָׁן. הָרַמְבַּ"ם:

משנה ח

יח **נַחֲלָה**. שֶׁנִּתְקַיְּמָה קְדֻשָּׁתָהּ וַעֲמִידָתָהּ לְעוֹלָם, וְעָלֶיהָ אָמַר הַנָּבִיא [תְּהִלִּים צד] וְנַחֲלָתוֹ לֹא יַעֲזֹב, לְפִי שֶׁאָמַר בִּתְחִלַּת דְּבָרָיו שֶׁהַשֵּׁם בָּחַר בִּירוּשָׁלַיִם לִשְׁכִּינָתוֹ וּבָחַר בְּיִשְׂרָאֵל לִסְגֻלָּתוֹ. אַחַר כָּךְ אָמַר שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יִשְׁמֹר הָעֵם הַזֶּה אֲשֶׁר בָּחַר בּוֹ בַּמָּקוֹם הַהוּא אֲשֶׁר בָּחַר בּוֹ. שֶׁנֶּאֱמַר [שָׁם קלב] כִּי בָחַר ה' בְּצִיּוֹן. הָרַמְבַּ"ם. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

יט **הַקָּלָעִים**. לִפְנִים לְכָתְלֵי הָעֲזָרָה. הָרַמְבַּ"ם:

כ **הַחוֹמָה**. שֶׁל יְרוּשָׁלַיִם, שֶׁהִיא בִּמְקוֹם מַחֲנֵה יִשְׂרָאֵל שֶׁבַּמִּדְבָּר, כְּדִכְתִיב [דְּבָרִים יד] וְאָכַלְתָּ שָׁם לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ. רַשִׁ"י:

משנה ט

כא וּכְלוֹמַר דְּעִקַּר פָּרְשַׁת שְׁחוּטֵי חוּץ עַל אוֹתָן שֶׁבַּמִּדְבָּר נֶאֱמְרָה:

כב הָכִי פֵּרוּשׁ בַּבְּרַיְתָא, דְּכָל הָעִנְיָן שֶׁל אוֹתָהּ פָּרָשָׁה בִּתְחִלָּתָהּ עַד פָּסוּק וְלֹא יִזְבְּחוּ וְגוֹ' שֶׁעָנַשׁ כָּרֵת עַל הַשּׁוֹחֵט בַּחוּץ וְהַמַּעֲלֶה בַּחוּץ, מְדַבֵּר בְּקָדָשִׁים שֶׁהִקְדִּישָׁן בִּשְׁעַת אִסּוּר בָּמוֹת וְהִקְרִיבָן בִּשְׁעַת אִסּוּר בָּמוֹת, דְּהַיְנוּ מִשֶּׁהוּקַם הַמִּשְׁכָּן. וּמִפָּסוּק וְלֹא יִזְבְּחוּ וּלְהַלָּן מְדַבֵּר בְּקָדָשִׁים שֶׁהִקְדִּישָׁן בִּשְׁעַת הֶתֵּר בָּמוֹת וּכְדִכְתִיב אֲשֶׁר הֵם זוֹבְחִים עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה, וְהָכִי מַשְׁמַע אֲשֶׁר הֵם זוֹבְחִים שֶׁהָיוּ עוֹמְדִים לִשְׁחֹט בַּבָּמָה אִם הִקְרִיבָהּ בִּשְׁעַת אִסּוּר בָּמוֹת כְּאִלּוּ הִקְרִיב עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה. וְשָׁם נֶאֱמַר וֶהֱבִיאוּם לַה' מִצְוֹת עֲשֵׂה. וְלֹא יִזְבְּחוּ עוֹד מִצְוַת לֹא תַעֲשֶׂה. יָכוֹל יְהֵא עָנוּשׁ כָּרֵת, תַּלְמוּד לוֹמַר זֹאת לָהֶם וְכוּ', זֹאת לָהֶם עֹנֶשׁ עֲשֵׂה וְלֹא תַעֲשֶׂה, וְלֹא אַחֶרֶת לָהֶם כָּרֵת:

משנה י

כג פֵּרֵשׁ רַשִׁ"י וְזָבְחוּ זִבְחֵי שְׁלָמִים לַה' אוֹתָם, וְאוֹקְמִינָא לְהַאי קְרָא בְּקָדְשִׁים שֶׁהִקְדִּישָׁן בְּשִׁעַת הֶתֵּר בָּמוֹת, וּכְתִיב אוֹתָם מִעוּטָא, אַלְמָא זְבָחִים הוּא דַּהֲווּ נְהִיגֵי בְּהוּ, וְלֹא עוֹפוֹת וּמְנָחוֹת. וְעַיֵּין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

כד **הַזְּמַן**. דְּיָלֵיף בַּבְּרִיְתָא מִוְּזֹאת תּוֹרַת זֶבַח הַשְּׁלָמִים, לַעֲשׂוֹת זְמַן בְּבָמָה קְטַנָּה כִּזְמַן בָּמָה גְּדוֹלָה:

כה **וְהַנּוֹתָר**. נַמִי מַפְּגוּל יָלֵיף מִגְּזֵרָה שָׁוָה דְּעָוֹן עָוֹן. רַשִׁ"י:

כו וּתְמַהֲנִי לָמָּה לֹא פֵּרְשׁוֹ כְּמוֹ בְּכָל מָקוֹם דְּמַתְנִיתִין פִּגּוּל נוֹתָר טָמֵא, דְּטָמֵא לְעִנְיַן אֲכִילָה. וְכֵן פֵּרֵשׁ רַשִׁ"י, הָכָא וְטָמֵא נַמִי בְּהַהִיא פַּרְשְׁתָא כְּתִיב, וְהַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר תֹּאכַל וְגוֹ':